

Diplomová práce

2007

Petra Došková

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

Diplomová práce

Finská hudba

Vedoucí práce: PaedDr. Jan Holec, Ph.D.

Autor práce: Petra Došková

Studijní obor: ČJ-HV

Ročník: 5.

2007

Anotace

Diplomová práce podává přehled o vývoji finské hudby od počátku až po současnost. První část zaznamenává historický vývoj hudby ve Finsku, zvláště pak osobnost a dílo Jeana Sibelia. Práce se dále zaměřuje na skladatele postsibeliiovské éry, vzdělávání v oblasti hudby, muzikologii, vývoj chrámové hudby či tradici sborového zpěvu. Druhá část práce je orientována na vývoj hudby lidové, jazzové a rockové.

This paper discusses the evolution of Finnish music from the very beginning until the present. The first part, notes historical advancement of music in Finland especially the personality and production of Jean Sibelius. This project also targets the post-Sibelian era composers, musical education, musicology and choral music progress or chorister tradition. The second part of the project is about the development of folklore, jazz and rock music.

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 23. dubna 2007

Petra Došková

Poděkování: Děkuji panu PaedDr. Janu Holcovi, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce. Dále děkuji svým finským přátelům Pekkovi Rahkonenovi a Kärtsymu Hatakovi za poskytnutí cenných rad a informací.

MOTTO:

Moje mysl sobě žádá,
mozek můj mě ponabádá,
abych počal píseň pěti,
abych jal se vyprávěti,
abych spustil píseň rodnou,
zanotoval runu vhodnou;
slovy ústa oplývají,
hlaholy z nich vytékají,
po jazyku pospíchají,
brány zubův otvírají.

(Národní epos Finů - Kalevala, runa první)

OBSAH

Úvod.....	7
1. Počátky finské hudby.....	8
2. Jean Sibelius.....	12
3. Pozdější finští skladatelé.....	24
4. Skladatelé 20. století.....	33
5. Úspěchy finských umělců v zahraničí.....	37
6. Finská opera.....	41
7. Hudební vzdělávání.....	43
8. Muzikologie.....	45
9. Hudební organizace.....	46
10. Chránová hudba.....	48
11. Sborové aktivity.....	50
12. Vojenská hudba.....	52
13. Skladatelé 2. poloviny 20. století.....	53
14. Finská lidová, jazzová a rocková hudba.....	62
14.1 Värttinä.....	68
14.2 Waltari.....	70
14.3 Apocalyptica.....	76
Závěr.....	79
Bibliografie	
Přílohy	

Úvod

Obsahem mé diplomové práce je pojednání o hudbě ve Finsku od počátku až po 21. století. Již od středoškolských let mě tato severská země lákala, zvláště pro svůj druhý název „Země tisíců jezer“.

Téma jsem si zvolila i přes to, že jsem si byla plně vědoma, jaký je nedostatek česky psané literatury o hudbě této země. Diplomová práce byla pro mne výzvou k odcestování do Finska, kde jsem navštívila tamější knihovny, knižní nakladatelství, ale i antikvariáty, abych získala alespoň literaturu psanou v anglickém jazyce. Zároveň jsem chtěla poznat místa, o kterých píše ve své práci. Při této příležitosti jsem si také sjednala setkání se skladatelem Kärtsy Hatakkou, aby mě blíže seznámil se svými kompozicemi.

Má diplomová práce se zaměřuje především na oblast hudby, ovšem nelze opomenout národní epos Kalevala, jenž se stal inspirací nejednomu Mistrovi finské hudby. Epos je i v současnosti zdrojem, ze kterého čerpá finská folklórní i rocková scéna.

Práci jsem rozdělila do čtrnácti kapitol, které se týkají nejen vývoje hudby ve Finsku, osobnosti a díla Jeana Sibelia a jeho následovníků, ale i rozvoje hudební vědy, vývoje chrámové hudby a sborového zpěvu či hudby vojenské. Poslední kapitola se věnuje hudbě soudobé, a to lidové, jazzové a rockové. V podkapitolách jsou představeni jednotliví interpreti.

1. Počátky finské hudby

Jakou hudbu vlastně mělo Finsko před Sibeliiem a co o ní svět věděl? Asi před tisíci lety mnoho lidí v Evropě netušilo, že Finsko vůbec existuje. Není divu, že finské umění a věda se začaly ve světě prosazovat až po přelomu 20. století.

Byly zde politické, ekonomické a zeměpisné faktory, které vedly k temnému období finské země a její kultury. Finsko bylo po staletí součástí Švédska, avšak jako výsledek války z let 1808–1809 bylo od Švédska odtrženo a podřízeno Rusku jako autonomní velkovévodství až do roku 1917, kdy bylo prohlášeno za samostatný stát.

Malý finský národ nebyl ovšem v minulých staletích tak kulturně a hudebně zaostalý, jak by se dalo předpokládat. Finsko se totiž mohlo skutečně chlubit ojedinělým a bohatým dědictvím folklóru, ve kterém hudba s nápadnými národními rytmickými a melodickými rysy hraje významnou roli. Během středověku se hudba objevovala ve školách a při mších v katolických kostelech. Jak staletí plynula, docházelo ke sblížení se sousedními národy, což přineslo nové svěží podněty ze zahraničí, podněty, které zasáhly do všech odvětví kulturního života, včetně písňové a instrumentální tvorby.

Dá se říci, že finská hudba čerpá ze dvou základních pramenů. Jedním je starodávný lidový odkaz, národní epos Kalevala, jehož verše byly často zpívány za doprovodu strunného nástroje kantele¹. Druhým pramenem je formální historická tradice spjatá s hudbou kostela (nejprve katolického, posléze protestantského). Asi nejvýznamnějším finským hudebně historickým dokumentem je školní sbírka písní *Piae cantiones* (Zbožné písně). Byla vytištěna v Německu finskými učiteli. Mnohé z jejích skladeb se vrací do let 14. a 15. století a některé jsou ještě starší. Dnes jsou

¹ Kantele je finský národní pěti a vícestrunný nástroj, počet strun může dosahovat více než čtyřicet. Jde o nástroj drnkací, na který se hraje vsedě a drží se volně v klíně. V českém prostředí se užívá v souvislosti s muzikoterapií.

pravidelně zpívány ve sborových úpravách Heikki Klemettiho. Druhý kancionál *Piae cantiones* vyšel v roce 1625.

Od středověku až do počátku 19. století bylo město Turku centrem finského hudebního dění. Hudba se provozovala zvláště na univerzitě založené v roce 1640. Renesance a baroko ve Finsku nebyly příliš výrazné, ale v 18. století, v době klasicismu, se hudební vývoj zrychlil. Nejvýznamnější událostí bylo založení "Turun soitannollinen seura" (Spolek hudebníků města Turku). Spolek měl vlastní orchestr a organizoval koncerty, kde se hrála tehdejší současná hudba středoevropských skladatelů. Byla představována díla Haydnova, Mozartova či Beethovenova. Postavení města Turku v čele finského hudebního života se zlomilo teprve tehdy, když byly Helsinky v roce 1812 ustanoveny hlavním městem kvůli nastolení ruské nadvlády a následkem ničujícího požáru v Turku. Univerzita byla přesunuta do Helsinek v roce 1828.

Právě v této době se objevují první finští skladatelé, kteří považují hudbu za skutečné umění. Mezi nimi se v Evropě nejvíce prosadil BERNHARD HENRIK CRUSELL (1775-1838). Svou kariéru započal jako člen vojenské kapely, odstěhoval se do Švédska, kde měl více možností rozvíjet své nadání než v rodné zemi. Crusellovo dílo zahrnuje několik koncertů pro klarinet – sám byl skvělým virtuosem, operu *The Little Slave Girl* (Malá otrokyně), komorní a písňovou tvorbu.

V roce 1835 převzal post učitele hudby na univerzitě skladatel a houslista německého původu FREDRIK PACIUS (1809-1891). Jeho příspěvek na povýšení úrovně finské hudební kultury se projevil jako rozhodující. Komponováním melodií k několika oblíbeným vlasteneckým básním si zajistil místo mezi významnými osobnostmi finské hudby. Jedním z Paciových nejpozoruhodnějších děl je opera *Kung Karls jakt* (Hon krále Karla) napsaná v roce 1852 na libreto Z.Topelia². Přestože bylo libreto ve švédském jazyce, první národní opera byla publikem přijata s nadšením a měla velký vliv na umění tehdejší doby.

² Zacharias Topelius (1818-1898), finský spisovatel

Roku 1835 vydal Elias Lönnrot (1802-1884) první edici Kalevaly³, soubor národní epické poezie, krátce poté vydává Kanteletar, sbírku lyrických folklorních básní. Tato díla zpřístupnila finské vzdělané vrstvě naprosto nový pohled do duše obyčejných lidí, od kterých se během švédského režimu tolik odcizila. Hned nato mnozí finští hudebníci a folkloristé začínají sbírat lidové melodie, které odemkly brány až dosud netušeného království krásy.

Přesto však cizinci pokračovali v ovládnutí hudebního dění ve Finsku. Paciův nástupce, taktéž německého původu, RICHARD FALTIN (1835-1918) působil jako učitel hudby na univerzitě. Pro většinu skladatelů finského původu byla hudba pouze vedlejším zaměstnáním, a to kvůli nedostatku důkladného proškolení v oblasti hudebního vzdělání. Své kreativní snahy museli omezit pouze do malých forem. Mnozí z nich skládali písně v romantickém stylu oné doby často se blízcí písní lidové.

Jedním z takovýchto autorů byl FREDRIK AUGUST EHRSTRÖM (1801-1850), jehož dvě písně *The Swan* (Labuť) a *The Spring* (Jaro), založené na Runebergových básních, jsou stále oblíbené. Jako další talent se projevil KARL COLLAN (1828-71). Filolog a univerzitní knihovník vytvořil mnoho písní a chorálních prací, některé smutné, jiné veselé, které jako např. *Song of Savo*⁴ (Píseň Sava) nebo *Vaasa*⁵ *March* (Vaaský pochod) dodnes neztratily svůj půvab.

Téměř všichni finští autoři této doby se spokojili s komponováním písní, ale byli zde i ti, jejichž ambice je vedly dále. Originální autor AXEL GABRIEL INGELIUS (1822-1868) zkomponoval operu, hudbu pro divadlo a symfonii, rytmickou stránku později předjímá Sibelius a další skladatelé zabývající se 5/4 rytmem vypůjčeným z národní epické poezie. Ingeliův mladší současník FILIP VON SCHANTZ (1835-1865) byl jedním z nejnadanějších a nejproškolenějších finských skladatelů 19. století, ale předčasná smrt ukončila jeho kariéru v pouhých

³ Epos do českého jazyka přeložil a na vlastní náklady vydal v roce 1894 spisovatel Josef Holeček.

⁴ Savo je finská provincie

⁵ Vaasa (finsky Vaasan lääni) byl od roku 1834 kraj na západě Finska. V roce 1997 byl kraj zrušen a jeho území je v dnešní době v rámci nově vytvořeného kraje.

třiceti letech. V 60. letech 19. století dirigoval u příležitosti založení nového divadla v Helsinkách svou overturu *Kullervo*, která zaujala čestné místo ve finské hudební literatuře jako první rozsáhlá orchestrální práce založená na eposu Kalevala. *Kullervo*, tragický hrdina z finského eposu, později zaujal i Jeana Sibelia.

Přestože hudební život této etapy ve Finsku vzkvétal, éra Ingeliova či Schantzova nebyla ještě plně zralá. Nejprve bylo nezbytné profesionální proškolení finských skladatelů. Hudebníci působící ve Finsku – skladatelé, varhaníci a vedoucí sborů, hráči v orchestru, či dokonce kabaretní umělci, byli většinou cizinci. Příležitosti hudebního vzdělání byly značně omezeny a studium v zahraničí bylo velice drahé a jen málokdo si toto mohl dovolit. Nevyhnutelné řešení bylo vytvoření lepších podmínek pro studium v rodné zemi. Dále bylo třeba plně obsazeného symfonického orchestru, který by zachovával symfonickou tradici ve finských koncertních halách. A v neposlední řadě zde byl stále omezený příspěvek Finů světovému hudebnímu dědictví.

2. Jean Sibelius

Jean Sibelius (8. prosinec 1865 - 20. září 1957) patří k nejslavnějším a nejuznávanějším finským skladatelům v historii finské hudby. Sibeliovův význam pro finskou hudbu je nesmírný a jeho kompozice zůstávají stále inspirací pro mnoho severských, ale i ostatních skladatelů Evropy.

V polovině 19. století bylo malé městečko Hämeenlinna⁶ známé svým středověkým hradem a ruskou posádkou. Úlohu městského doktora zastával Christian Gustav Sibelius, jenž se narodil v městečku Loviisa⁷, a než se usadil natrvalo v Hämeenlinna, pracoval jako lékař v Turku a Tampere⁸.

V roce 1862 se Christian Sibelius oženil s Marií Borg, dcerou místního děkana. Sibeliovi měli tři děti. Druhé, narozené 8. prosince 1865, bylo pokřtěno Johan Christian Julius, ale všichni ho oslovovali Janne. Později, během studií v Helsinkách, si začal říkat Jean. Důvodem změny jména bylo obdržení krabice s pohlednicemi, které patřily jeho strýci Jeanovi.

Když bylo Jannemu pouhých dva a půl roku, Christian Sibelius zemřel a zanechal svou rodinu opuštěnou a bez prostředků. Bída přinutila Marii Sibelius odstěhovat se s dětmi ke své matce. Přestože byla Maria oddanou a starostlivou matkou, smrt otce zanechala v budoucím skladateli nezahladitelné stopy.

Janne často navštěvoval v Turku strýce Pehra Sibelia. Ukázalo se, že strýc měl na chlapce velký vliv, neboť dalekohledem zkoumal hvězdy, v noci hrál na housle a dokonce se snažil i skládat hudbu.

Oba Sibeliovi rodiče pocházeli z hudebních rodin. Hudba byla mimořádně blízká srdci Christiana Sibelia a Maria Sibelius dokonce hrála na klavír. Hudba upoutala Jeana již v dětském věku. Jako malý chlapec se pokoušel hrát na trubku, v sedmi letech začal navštěvovat hodiny klavíru u své tety Julie, ale cvičení stupnic

⁶ Hämeenlinna – správní středisko provincie Häme, jedné z nejstarších finských provincií

⁷ Loviisa – město v jižním Finsku

⁸ Tampere – město v provincii Häme

mu nepřipadalo nijak zajímavé, raději dával průchod své představivosti a improvizoval vlastní kompozice.

Sibelius nikdy necítil velké nadšení pro klavír, proto pro tento nástroj příliš nekomponoval. Jeho hlavním nástrojem se staly housle, na které začal hrát asi ve čtrnácti letech pod vedením místního vojenského kapelníka. Snil o kariéře koncertního houslisty, ale byl si vědom toho, že s nástrojem začal příliš pozdě, a tak se musel svého snu vzdát.

Sibeliovi sourozenci byli rovněž hudebně nadáni. Starší sestra hrála na klavír a mladší bratr na violoncello, ten se však později hudební dráhy vzdal a pokračoval ve stopách svého otce – stal se lékařem. Oba bratři si byli velmi blízcí, po čase napsal Sibelius několik děl pro violoncello, které věnoval právě svému bratrovi.

Jean napsal svou první skladbu v deseti letech. Byla komponována pro housle a violoncello a dostala název *Raindrops* (Kapky deště). Během školních let složil několik malých kusů, které se hrály v rodinném kruhu. Byl zhruba ve 4. ročníku střední školy, když vytvořil první větší dílo – *Sonátu pro housle d moll*. Některá díla ze školních let se však ztratila, přesná data děl, která se nedochovala, tedy nejsou známa.

Sibeliovi mluvili doma švédsky, avšak matka zapsala desetiletého Janneho do nově založené finské základní školy. Jeho finština nikdy nebyla tak dokonalá jako švédština, přesto se považoval za člověka mluvícího dvěma jazyky, což je zřejmé z jeho kompozic. Některé z prací jsou založeny na eposu Kalevala, jiné na švédských tradicích, další vycházejí z obou těchto zdrojů.

Sibelius měl během školní docházky pouze dvě záliby, a to hudbu a přírodu. Místo přípravy do školy se raději procházel s houslemi po lesích a obdivoval krásy přírody. Finská krajina a samozřejmě i roční období, zvláště podzim s nádhernými barevnými odstíny, mu sloužily jako nevyčerpatelný zdroj hudební inspirace.

Dá se říci, že to byla právě škola, která mu dala možnost stát se skladatelem. V knihovně objevil knihu *Základy hudební kompozice* od Johanna Christiana Lobe, jež mu poskytla základní kompoziční znalosti.

Po imatrikulaci na jaře 1885 byl Sibelius zapsán jako student Helsinského hudebního institutu. Před svou rodinou předstíral, že studuje práva na Helsinské univerzitě, nemohla se totiž smířit s myšlenkou, že by se plně věnoval hudbě.

Na institutu začal Sibelius studovat hru na housle, ale postupně první místo zaujala teorie kompozice. Jako houslista se objevil na mnoha školních koncertech. Postupem času, když se ve hře zdokonalil, hrál oblíbené skladby, jako Mendelssohnův houslový koncert nebo virtuosní kousky Henryka Wieniawského.

Jako skladatel debutoval Sibelius na jaře 1888, když jeho *Téma a variace c moll pro smyčcové nástroje* hrál školní orchestr. Školu dokončil v roce 1889 a jeho závěrečná práce *Smyčcový kvartet a moll* měla vynikající hodnocení.

Když Sibelius přijel studovat do Helsinek, působil Hudební institut pouhé tři roky. Pod vedením zakladatele a ředitele Martina Wegelia škola dosáhla vysoké úrovně. Wegelius byl všestranně vzdělaný skladatel a pedagog, jehož ambiciózní záměry vedly k zaměstnávání vysoce kvalifikovaných učitelů z ciziny. Všichni studenti museli navštěvovat Wegeliovu hodinu teorie a dějin hudby. Nemoc nebyla pro něho omluvou, podle jeho názoru se nemocný student nemohl nikdy stát vynikajícím hudebníkem.

Wegelius byl prvním Sibeliovým učitelem kompozice, a protože se student ke svému učiteli choval drze, nebyl nikdy vyzván, aby zahrál jakoukoli skladbu, kterou složil ve svém volném čase. I přesto si Wegelius byl vědom talentu svého žáka a plně v něj věřil. Tak tedy přiměl Sibelia vypracovávat teoretická cvičení stejně jako ostatní studenty.

Během studií v Německu se stal z Wegelia velký obdivovatel Richarda Wagnera, asi nejvíce kontroverzní hudební osobnosti té doby. Někteří považovali Wagnera za genia srovnatelného s Bachem či Beethovenem, jiní opovrhovali jeho megalomanstvím a operami, jež byly založeny na ságách. Wegelius nutil všechny své studenty, aby navštěvovali jeho lekce chvalořečení Wagnera. Na Sibelia tyto hodiny nijak zřetelně nezapůsobily, ale otázka Wagnerova významu pokračovala a zaujala v jeho srdci své místo později.

Wegelius si představoval, že by jeho škola mohla být dobrým prostředkem, jak se dostat do popředí helsinského hudebního života. Ale jeho sen se rozpadl hned na začátku, protože ve stejném roce, a to v roce 1982, o deset let mladší skladatel a dirigent Robert Kajanus založil Sdružení helsinského orchestru⁹. Wegelius a Kajanus byli naprosto rozdílné povahy, Wegelius, kultivovaný pedagog, a Kajanus, výkonný skladatel, jenž uchvacoval obecnost svým dramatickým stylem dirigování. Oba se brzy dostali do rozepře a Wegelius dokonce zakázal svým studentům účastnit se koncertů pod Kajanovým vedením, což vysvětluje, proč Sibelius získal tak málo znalostí ohledně orchestrální hudby. Kajanus napsal ve svém mládí několik orchestrálních děl, která naznačovala finské náměty, často čerpané z Kalevaly.

Cesty Kajana a Sibelia se střetly při několika příležitostech, jejich vztah nebyl sice příliš vřelý, ale i přesto se Kajanus stal pro Sibelia nepostradatelným. Byl to právě on, kdo dirigoval v roce 1891 Sibeliovo první orchestrální dílo, a stal se tak nejproslulejším a nejznamenitějším interpretem Sibeliovy hudby.

Nejtalentovanější zahraniční osobností působící na Wegeliově škole byl bezesporu Ferruccio Busoni, špičkový soudobý pianista německoitalského původu, uznávaný po celé Evropě. V Helsinkách vyučoval hru na klavír pouhé dva roky. Spřátelil se s mnoha finskými hudebníky a také zde poznal svou budoucí ženu, původem Švédku, Gerdu Sjöstrand. Jelikož byl Busoni považován za člověka zastupujícího úžasný svět za hranicemi Finska, přitahoval k sobě okruh mladých finských umělců. Sibelius se později připojil ke skupině Leskovites, pojmenované podle Busonihho psa Leska.

Sibelius a Busoni se stali doživotními přáteli. Busoni brzy rozpoznal Sibeliovu talent a stal jeho hlavním zastáncem. Naposledy se potkali v Londýně roku 1921, tři roky před Busonihho smrtí.

⁹ Současný název Orchestru města Helsinky (finsky Helsingin kaupunginorkesteri)

Po absolvování školy se Sibelius nepovažoval za plně kvalifikovaného skladatele a přál si pokračovat ve vzdělávání v zahraničí. Wegelius mu zařídil stipendium a na podzim roku 1889 odjel pln očekávání do Berlína.

Rok strávený v Německu byl pro Jeana velkým zklamáním. Doufal ve výtečného skladatele - učitele, který by doplnil Wegeliovu jinak důkladnou nauku o hudební teorii. Jeho učitelem se stal známý hudební teoretik Albert Becker, ovšem Sibelius v jeho výkladech neshledával žádné nové poznatky. Celý rok se pracovalo pouze na cvičeních a všichni studenti se museli podrobit Beckerovu heslu: „Lieber langweilig aber im Styl“ („Raději nudně, ale stylově“).

I přes hojné navštěvování koncertů nebyl Berlín tím, co Sibelius očekával, ale přece jen svitla naděje. Na začátku nového roku přijel do Berlína Robert Kajanus, aby dirigoval několik koncertů Berlínského filharmonického orchestru, včetně svého vlastního díla Aino. Na tomto koncertě slyšel Sibelius poprvé orchestrální hudbu založenou na finském motivu. Toto bylo v Helsinkách nemožné, když Wegelius zakázal svým studentům navštěvovat Kajanusovy koncerty.

Mezi Sibeliovy přátele v Helsinkách patřilo i několik nadaných umělců. Juhani Aho byl již uznávaným autorem a jména bratří Järnefeltových se rychle dostávala do povědomí veřejnosti. Arvid Järnefelt se stal spisovatelem, Eero Järnefelt malířem a skladatel Armas Järnefelt proslul hlavně jako dirigent Královské opery ve Stockholmu.

Sibelius se také seznámil s krásnou sestrou Järnefeltových, Aino. V létě 1890 se setkali ve Vaasa u příležitosti jmenování Ainina otce Alexandera Järnefelta guvernérem. Po skončení léta, když se dívka vrátila zpět do Helsinek, Sibelius konečně překonal svou stydlivost a požádal ji o ruku. Svě zasnoubení ovšem museli držet nějakou dobu v tajnosti, neboť Jean měl obrovský respekt před hlavou rodiny a pochyboval, že generál přijme za zetě tak chudého skladatele. Tyto obavy však byly zbytečné.

Vzhledem k tomu, že skladatel stále nebyl spokojený se svými kompozičními vědomostmi, rozhodl se pokračovat v dalších studiích ve Vídni, kde usilovně hledal

nového učitele hudby. Nejprve se obrátil na dvě osobnosti, a to na Antona Brucknera a Johanna Brahmsa, ale ani jeden nebyl ochoten učit mladého skladatele z tak vzdálené a neznámé země. Nakonec získal učitele dva - Karla Goldmarka a Roberta Fuchse. Fuchs byl spíše učitelem hudební nauky, kdežto Goldmark byl přesně osobností, jejíž výuku Sibelius potřeboval, i když to byl úplně odlišný typ skladatele, než byl Jean sám. Byl úspěšným tvůrcem oper, který bavil vídeňské publikum svými povrchními díly. Přesto dal Sibeliovi mnoho užitečných rad, zvláště, co se týče orchestru, v podstatě to, co Wegelius ignoroval. Ve Vídni napsal Sibelius své první orchestrální práce, a to *Overturu E dur* a *Scene de ballet*, představení, kterými si v Helsinkách připravil cestu pro úspěch symfonické básně *Kullervo*.

Vídeň nabídla skladateli bohatší hudební zkušenosti než Berlín. Největší událostí bylo představení Brucknerovy Symfonie č. 3. Ponuré křesťanství Brucknerových symfonií zní mnohým neobvykle, ale ne však Sibeliovi. „Bruckner pro mne znamená největší osobnost ze žijících skladatelů“, napsal Jean své snoubence do vzdáleného Finska.

Během let 1891-1892 za svého pobytu ve Vídni přemýšlel o napsání díla, jehož námět by čerpal z Kalevaly. Je ovšem sporné, zda by *Kullervo*, jak bylo dílo pojmenováno, dosáhlo takové slávy, pokud by námět nebyl finský.

Veřejnost nejvíce vnímala skladatelovo nové pojetí kalevalského motivu, který je založen na starodávných pěvcích run. Není divu, že si dílo získalo tak velký ohlas. Otázka národa a úsilí vymanit se z ruské nadvlády byly v mysli každého Finna, což bylo zajišťováno i na dalších polích finského umění. Kalevala měla kořeny v historii Finska. Kalevalské motivy kreseb Axela Galléna (později Akseli Gallen-Kallela) měly stejnou moc a smysl pro osud jako Sibeliovo *Kullervo*.

Ačkoli se finští skladatelé 19. století snažili obdařit hudební myšlenky národními tématy, byli stále závislí na zahraničních vzorech. Původem Němec Fredrik Pacius, učitel hudby na Helsinské univerzitě, složil mnoho vlasteneckých písní, které jsou dnes Finům důvěrně známé, dokonce jedna z nich se stala národní

hymnou, ale ve svých hlavních kompozicích, jako jsou jeho tři opery, zůstal svázaný se svým německým původem. To samé platí pro Kajanova orchestrální díla. Ačkoli náměty byly finské a často čerpané z Kalevaly, po hudební stránce mohly pocházet odkudkoli.

Ovšem *Kullervo* měl trochu jiný příběh. Obecenstvo cítilo, že poprvé poslouchá pravou finskou hudbu. Hudbu, která nebyla závislá na zahraničním vlivu. Přestože bylo Sibeliovi pouhých dvacet šest let, jeho posluchači věřili, že se stane nejvýznamnějším finským skladatelem.

Na konci dubna roku 1892 helsinští milovníci hudby napjatě čekali. Noviny byly plné zpráv, že nová skladba pro orchestr, sbor a dva sólové hlasy od slibného šestadvacetiletého skladatele Jeana Sibelia bude již brzy dokončena. Jeho dřívější originální díla sice již upoutala pozornost, ale proslýchalo se, že toto nové dílo, jež je založené na finském národním eposu Kalevala, způsobí převrat ve finské hudbě.

28. dubna, v den premiéry, byla hlavní hala univerzity zaplněna zvědavým obecenstvem, v němž se objevili i ti, kteří nepatřili mezi pravidelné návštěvníky koncertů.

Mladý skladatel, nervozně drže svou taktovku, vstoupil na pódium před helsinský orchestr. Do té doby měl pouze jednu příležitost dirigovat orchestr. Sibelius měl zřejmě potíže ovládat tak velký počet hráčů, ale i přes tyto problémy bylo obecenstvo okouzleno. Tématem tohoto pětidílného díla je *Kullervo*, nejtragičtější postava z Kalevaly. Hudba byla komponována kompletně v novém stylu. I přes skutečnost, že skladatel nečerpal z lidové hudby, publikum cítilo, že poprvé poslouchá ryze finskou hudbu a ne pouhou napodobeninu německého či švédského stylu. Sborové party připomínaly dávné lidové zpěvy Kalevaly.

Sibelius také toužil po setkání s pravým karelským pěvcem run. Putoval mezi vesnicemi a ačkoli několik pěvců potkal, byl velmi zklamaný. Nakonec došel k onomu zdroji, cítil, jakoby dělal stejně průkopnickou práci jako kdysi Elias Lönnrot, když sestavoval svoji Kalevalu. Mohl se cítit jako folklorní hudebník tvořící starodávné melodie přímo ze srdce.

Po zveřejnění *Kullerva* byl Sibeliův život bouřlivý. Byl stržen uměleckým životem hlavního města. Helsinské restaurace, zvláště Kämp na třídě Esplanade, byly svědky politických a uměleckých diskuzí.

Ve stejné době se i u Sibeliů odehrávaly velké události. První dcera Eva se narodila v březnu 1893, o dva roky později ji následovala Ruth. Třetí dcera Kirsti se narodila v roce 1898, ale v pouhých dvou letech zemřela na tyfus. Jean byl nesmírně milujícím otcem, ale na druhé straně dětský pláč a hluk ho vyrušovaly z tvůrčích nálad, a tak často opouštěl domov, aby mohl v klidu komponovat.

Rodinné povinnosti přinutily Aino, aby se vzdala uměleckých ambicí. Zнала a milovala téměř vše, co Jean složil, ale nikdy nebyla součástí jeho prací. Stala se nenahraditelným článkem, který držel rodinu i v nejtěžších dobách pohromadě.

Kromě *Kullerva* složil Sibelius v roce 1892 symfonickou báseň *En Saga* (Příběh). Přepracovaná verze z roku 1902 se stala jednou jeho nejoblíbenějších skladeb, ale poté se objevila krize. Začal plánovat komponování opery, která by se zakládala na Kalevale. Dílo dostalo prozatímní název *The Building of the Boat* (Stavba lodi), hlavním hrdinou měl být Väinämöinen¹⁰. Bylo to cosi jako spříznění s Wagnerovými operami, Sibeliův záměr byl vytvořit finský ekvivalent k Mistrovým dílům, které byly založeny na německé mytologii. Ovšem tyto plány nebyly nikdy naplněny. Společně se svým švagrem se Sibelius vydal na Wagnerův festival do Bayreuthu. Armas Järnefelt byl vášnivým wagneriánem, ale tato cesta vyvolala v Sibeliovi obrovské zmatení a právě tehdy si uvědomil, že komponování velké opery není jeho žánrem. Když ředitel helsinského Finského divadla navrhl libreto k připravované opeře, Sibelius se rozhodl zřici se celého projektu.

Hudba, která byla napsána pro operu, byla překomponována na čtyřdílnou suitu pro orchestr s názvem *Lemminkäinen*¹¹. Nejznámější část *Swan of Tuonela*¹² (Labuť z Tuonely) byla původně předehrou k plánované opeře. Lemminkäinenova

¹⁰ Väinämöinen je hlavní bohatýr Kalevaly a finských run. Je starý, vyniká liskou moudrostí. Vynalezl kantele.

¹¹ Lemminkäinen je třetí bohatýr Kalevaly. Jiná jeho jména: Ahti, Kauko, Kaukomieli, Kaukomöinen

¹² Tuonela je v Kalevale podzemí, říše mrtvých.

suita byla dokončena v roce 1896 a v této době se také uvolňuje místo profesora na Helsinské univerzitě, když Paciův nástupce Richard Faltin odchází do důchodu. Nej kvalifikovanější uchazeči o tento post byli dva – Sibelius a Kajanus. Zvolen byl sice Sibelius, ale druhý jmenovaný, který se také považoval za vhodnějšího kandidáta, protestoval proti tomuto rozhodnutí v St. Petěrburku. Není známo, jaké byly Kajanovy známosti v Rusku, ale jeho stížnost byla přijata a Kajanus byl následně jmenován na post profesora hudby. Sibelius nesl toto rozhodnutí velmi těžce. Dostal ovšem státní penzi, která mu plně umožnila věnovat se komponování.

Úprava opery do cyklu *Lemminkäinen* naznačila Sibeliovi novou cestu, po které se měl vydat. Opera nebyla cílem jeho tvorby, přitahovala ho spíše orchestrální hudba, která je i dnes považována za vrchol instrumentální tvorby.

Sibelius začal pracovat na své první symfonii krátce po dokončení Lemminkäinenovy suity. Rozhodujícím impulsem byla symfonie viipuriského¹³ rodáka Ernsta Mielcka, velmi nadaného finského skladatele. Mielck, na rozdíl od Sibelia, byl považován za zázračné dítě a ve čtrnácti letech odešel do Berlína studovat hudbu. Jako host Berlínské filharmonie uspořádal koncert, ve kterém zazněly jeho skladby, včetně symfonie, a dokonce ani Sibelius si nemohl nevšimnout velkého ohlasu a přijetí Mielckových prací. Slibná kariéra Ernsta Mielcka skončila tragicky v roce 1899 ve Švýcarsku, kde umírá v pouhých dvaadvaceti letech na tuberkulózu.

Aby mohl Sibelius komponovat svou první symfonii, odstěhoval se na venkov. Poprvé cítil potřebu uniknout z městského prostředí, potřebu, která byla s přibývajícím věkem stále silnější. Průběh komponování symfonie byl pro Sibelia typický. Nejprve měl v hlavě jasný nápad zřejmé hudební formy. Zamýšlel složit programní hudbu, která by popisovala báseň Heinricha Heina o jedli, jež sní o jižních palmách. Během cesty se však Sibeliovy hudební plány změnilly, upustil od plánu Heineovy básně a výsledkem byla ryzí symfonie.

¹³ Viipuri (Vyborg) – ruské, dříve finské město, centrum Karélie

Skladatelovy metody byly možná podobné jako Beethovenovy, díla neustále přepisoval. Komponování mu trvalo velmi dlouho a výsledek se někdy naprosto lišil od původní myšlenky.

Sibeliova *Symfonie č. 1* je ponurá, avšak vášnivá. Z jeho symfonií je nejosobitější a připomíná emotivní a tragické symfonie Petra Iljiče Čajkovského. Skladba se jeví jako osobní vyjádření všech osobních nezdarů, které skladatele trápily po napsání *Kullerva*. Symfonie byla dokončena v roce 1899 a premiéru, stejně jako většinu svých děl, dirigoval sám. Další dílo, které zaznělo na tomto koncertě, byla symfonická báseň *Skogsrået* (Lesní nymfa).

Pokaždé, když Sibelius dirigoval své skladby, nesl se ve vzduchu stejný vlastenecký pocit, jako kdysi při představení *Kullerva*. Během dirigování své první symfonie nabyl Sibelius přesvědčivého výrazu. Nebyl sice profesionálním dirigentem a také téměř nikdy nedirigoval skladby jiných autorů, ale na druhé straně byla jeho představení, včetně zahraničních, obvykle velmi dobře přijata. Skladatele již od studentských let sužovala jevištní tréma, která ho trápila po celý život.

Po dílech *Lemminkäinen* a *Symfonii č. 1* se Sibelius soustředil na komponování dalších orchestrálních prací. Vedle nich napsal i velké množství jiných skladeb, skladby pro klavír, housle, violoncella, písně či scénickou hudbu.

Během 90. let zkomponoval mnoho národně laděných děl, která se projevila jako oblíbená témata v programu vlasteneckých příležitostí. V roce 1896 složil dílo pro filharmonický orchestr *The Maiden in the Tower* (*Panna ve věži*), jež symbolizovalo dlouhé boje Finska za nezávislost.

Z vlasteneckých skladeb zkomponovaných během let devadesátých je nejdůležitější *Finlandia*. V roce 1899 uvalilo Rusko na Finsko přísnou tiskovou cenzuru a pro zmírnění následující úzkosti byl v listopadu v Helsinkách zorganizován třídní festival, který zahrnoval několik scén v helsinském Švédském divadle. Také Sibelius přispěl svou příležitostnou hudbou. Jako poslední v programu zazněla orchestrální skladba, jež kvůli strachu z ruské odvety dostala název *La Patrie* (Otcovská země). Dnes ji známe pod názvem *Finlandia* a je bezesporu

nejoblíbenější skladbou ze Sibeliových kompozic. *Finlandia* dostala své jméno velmi zvláštním způsobem. Sibelius totiž obdržel anonym, který ho pobízel, ať nazve jednu ze svých skladeb *Finlandia*, po vzoru Glinkovy známé orchestrální práce *Rossiya* (Rusko). Vyšlo najevo, že odesílatel obdivoval Sibeliovu hudbu, byl to baron Axel Carpelan z Turku. Skladatel přijal jeho radu, a tak Sibeliovo nejznámější dílo dostalo svůj nový název.

Sibeliovy důležité vokální a klavírní skladby jsou datovány též do tohoto období. Vokální práce je možno rozdělit do dvou skupin. Chorální díla jsou většinou ve finštině a reprezentují kalevaský styl vytvořený již v *Kullervovi*. Sibelius byl prvním skladatelem, který zjistil, že finský jazyk vyžaduje svůj vlastní sborový styl. Když je dílo přeloženo do švédštiny či němčiny, výsledek je nepřirozený. Na druhé straně však je většina Sibeliových písní pro sólový zpěv ve švédštině. Jsou to velmi krásné skladby, ve kterých zpěv a klavír zajišťují působivé zhudebnění básně.

Přestože, jak již bylo řečeno, Sibelius nikdy nenapsal velkou operu, složil příležitostnou hudbu k několika hrám. První z nich byla hra jeho přítele Adolfa Paula *King Kristian II.* (Král Kristian II.) z roku 1898. Pozdější skladby zahrnovaly hudbu k hrám švédského spisovatele Augusta Strindberga, například *Swanwhite* (Bílá labuť) z roku 1908.

Hlavní událostí roku 1900 byla Světová výstava v Paříži. Finsku to nabídlo jistou příležitost dostat se do povědomí veřejnosti v cizině. Architekti Herman Gesellius, Armas Lindgren a Eliel Saarinen navrhli Finský pavilon, na jehož stropy Gallén maloval fresky. Rozšířená Helsinská filharmonická společnost – Kajanův orchestr si osvojil nový název v roce 1895 – se vydala na evropské turné směřující i do Paříže. Na své první zastávce ve Stockholmu představila Sibeliovu *Smfonii č. 1* jako premiéru v zahraničí, již byl přítomen sám skladatel.

V roce 1901 se Sibeliova hudba výrazně prosadila na hudebním festivalu v Heidelbergu. Později byl Sibelius pravidelně hrán v Německu i v jiných zemích světa.

V pozdějších dílech, jež tvořil v prvních dvou desetiletích 20. století, je patrný vliv impresionismu a expresionismu, což předpovídalo odklonění od starého tonálního systému a přípravu cesty pro generaci finských modernistů.

Sibelius je autorem více než 550 děl, jeho poslední skladbou je podle pramenů symfonická báseň *Tapiola*¹⁴.

¹⁴ Tapiola je v Kalevale říše Tapiova, v ní jsou tři hrady Tapiovy (dřevěný, kostěný a kamenný). Tapio je nejvyšší bůh lesa.

3. Pozdější finští skladatelé

„Není jednoduché býti skladatelem v Sibeliově zemi!“, prohlásil jeden z mladších Sibeliových kolegů na veřejném shromáždění.

Ze Sibeliova stínu již nevystoupili další skladatelé, kteří by uspěli v nevyvratelně těžké úloze utváření nové finské hudby. Je těžké říci, jak by se hudba Finska vyvíjela, kdyby se v roce 1865 Sibeliovův genius zrodil na jiné než finské půdě. Ovšem na druhé straně lze prohlásit, že narozdíl od ostatních velkých mistrů Sibelius nevybudoval žádnou rozeznatelnou „školu“ své vlastní kompozice. Jeho hudba je příliš originální, silně osobní přinášející jakousi definitivnost pro další pokračovatele, kteří by byli schopni přispět sibeliovskému stylu nějakými novými rysy či dokonce ho dále rozvíjet.

V každém případě by k pozdější generaci finských skladatelů bylo nespravedlivé, jestliže by jejich úspěchy byly posuzovány na základě Sibeliova měřítko. Proto bychom měli nahlížet na následující hudbu finské země nezaujatě. Nepochybně bude ale odhalena mnohá nevyrovnanost kvality. Většina finských hudebních výsledků bude reprezentovat fázi „hledání“, ale některé si zaslouží lepší vylíčení.

V 60. letech 19. století se stejně jako Jean Sibelius narodili tři další skladatelé, kteří vytvořili významné kapitoly finské hudby. Nejstarší z nich je ILMARI KROHN (1867-1960), geniální muzikolog a hudebník. Jeho skladby se často pohybují v náboženské sféře. Vytvořil dvě rozsáhlá oratoria *Eternal Treasures* (Věčné poklady) a *The Victors* (Vítězové) a biblickou operu *The Deluge* (Potopa). Navzdory pokročilému věku si Krohn udržoval duševní vitálnost, později se ještě zajímal o komponování liturgické kostelní hudby. Monumentální je projekt zhudebnění Davidových žalmů, jež jsou ve stylu gregoriánského chorálu.

Další osobností je OSKAR MERIKANTO (1868-1924), skladatel převážně písní a hlavně autor první opery ve finském jazyce *Pohjan neiti* (Severská dívka)

založené na Kalevale. Merikanto je řazen k nejoblíbenějším finským skladatelům. Jeho písně byly neustále prováděny během celého století beze znaků opotřebení. Dílo zahrnuje silně rytmické skladby napsané pro více zpěváků, obsahuje osvojené hymny jiných krajů země, sborové práce a především jednoduché, poutavé balady a okouzující koncertní písně pro solový zpěv. Svými skladbami, které komponoval jako závažný druh umění, dokázal v lidech probudit soucit. Tak jako Verdiho arie v Itálii nebo Frostovy písně v Americe i melodie Oskara Merikanta se staly uctívaným jménem celého finského národa.

Sibeliův švagr ARMAS JÄRNEFELT (1869-1958), který strávil značnou část života dirigováním v Královské opeře ve Stockholmu, je mezinárodně znám jako autor jemných lyrických děl. V mládí byl zčásti ovlivněn národním ideálem romantismu, zčásti dílem Richarda Wagnera, na jehož počest složil mnoho rozsáhlých děl, zejména několik slavnostních kantát a programní symfonickou báseň *Korsholma*. Järnefeltovy orchestrální práce, jako například *Praeludium* či *Berceuse*, si svým půvabem získaly po celém světě ohlas. Mnoho skladeb pro sólový zpěv a sbor a capella se v této oblasti staly hodnotnými díly. Například *The Day Sank into the Sea* (Den zapadl do moře) a *Gone* patří v repertoáru finských mužských sborů mezi nejčastěji zpívané.

V 70. letech se narodili dva významní finští autoři. ERKKI MELARTIN (1875-1937) je jednou z nejplodnějších a nejvšestrannějších osobností hudebních dějin finské země. V počátcích své kariéry byl ovlivněn příkladem Sibelia a jeho velkým nadšením pro národní romantismus. Mimořádná citlivost k stylovým vlivům vychází z různých směrů a výjimečných schopností v jejich splynutí a proměnění do osobního stylu, který nalézáme v jeho pozdějších dílech s extrémními větami, nevyjímaje atonalitu v letech dvacátých. Pod Melartinovým tonálním povrchem je přesto vždy možno slyšet zásadní osobní tón jedince s originálním smyslem pro lyrickou melodii, spontánní, ale nikdy triviální. Je autorem menších forem jako jsou klavírní skladby a písně, ale uspěl i s rozsáhlejšími díly, kam je zařazena kalevalská

opera (či „tajemství“, jak ji sám autor uvedl) s názvem *Aino*¹⁵, pojmenovaná po dívce, jejíž tragický příběh opera líčí. Mezi další rozsáhlejší díla patří sedm symfonií a mnoho komorních skladeb, které zobrazují autorovu pokročilou technickou zručnost a mistrovskou dovednost vypořádat se s problémy kontrapunktu. Melartin zastával po několik desetiletí post prezidenta Sibeliovy akademie. Zároveň byl také aktivním malířem, vydal kreslenou sbírku aforismů pod názvem *I Believe* (Věřím).

SELIM PALMGREN (1878-1951) je po Jeanu Sibeliovi patrně nejznámějším skladatelem za hranicemi své rodné země. Je často označován jako „Chopin of the North“ (Chopin severu), jelikož jeho dílo tkví ve vynikajících klavírních skladbách. Ve Finsku a také v dalších částech Skandinávie je však uznáván jako autor písní pro sólový zpěv a sborové tvorby. Ve svých dílech využíval prvků lidové hudby svého kraje – západního Finska. Jako první projevil mimořádnou vnímavost pro harmonii, zvláště když komponoval pro svůj oblíbený nástroj, klavír.

Palmgrenovy práce pro klavír obsahují mnoho zručných lyrických skladeb, které jsou výrazné širokou paletou způsobů kompozice a vytríbenosti, jako například pět klavírních koncertů, jejichž programní obsah je naznačován tituly jako *The Stream* (Proud), *Metamorphoses* (Proměny) a *April* (Duben). Mezi autorova další velká díla patří opera *Daniel Hjort* zasluhující si zmínku jako jedna z nejvýznamnějších finských oper. Značný počet vokálních skladeb zastává stále místo finského koncertního repertoáru. Jsou to zejména sborové skladby a capella *Cradle Song* (Ukolébavka), *The Shepherd's Delight* (Pastýřovo potěšení) a *The Song of the Devils's Slaves* (Píseň Ďáblových otroků), jež se těší stálému obdivu doma, ale obecenstvo si neustále získávají i v cizině díky turné finských mužských sborů. Palmgren značně koncertoval jako sólový pianista, ale i jako doprovod sólistů v jeho vlastních skladbách. V roce 1921 odcestoval do Spojených států a od té doby krátce vyučoval hře na klavír a kompozici na Eastmanské hudební škole v Rochesteru.

Mezi další jména, jež lze zařadit ke generaci skladatelů, kteří bezprostředně následovali Jeana Sibelia, patří: OTTO KOTILAINEN (1868-1936), jehož pověst

¹⁵ Aino je v Kalevale sestra Joukahainena, bohatýra a kouzelníka lapského.

spočívá v písniích populárního stylu, MIKAEL NYBERG (1871-1940), autor duchovních písní, VELJO MIKKOLA a RICHARD MÄKINEN (1875-1944), odborník na chrámovou hudbu, AXEL VON KOTHEN (1871-1927), který se proslavil především písňovou tvorbou, a ERNST MIELCK (1877-1899), jenž i přes svůj velmi krátký život napsal symfonii a několik dalších náročných orchestrálních děl.

Ze skladatelů narozených v 80. letech 19. století opět vynikají nejvíce dva. TOIVO KUULA (1883-1918) přináší do finské koncertní hudby sílu a skličující vášně své rodné jižní Ostrobotnie¹⁶. I když pocházel z velice skromných poměrů, prosadil se svou rychle rostoucí ctižádostí a brzy se úspěšně zařadil mezi hudební umělce své země. Ještě před dokončením konzervatoře složil skladby hodné klasifikace hotového uměleckého díla, například vášnivě *Klavírní trio*, jež patří k stále nejhranějším dílům finské komorní hudební literatury. Během dočasného studijního pobytu v Itálii a v Paříži se seznámil s novými kompozičními styly. Ovlivnil ho zejména francouzský impresionismus, který obohatil jeho tonální paletu. Bohužel ho smrt zasáhla před třicátým pátým rokem života, dříve než mohl naplnit všechny své naděje, ve které tolik doufal. Přesto je autorem několika děl, jež jsou oblíbená mezi účinkujícími, stejně jako u publika. Kromě jejich typického příkladu hudby vykreslené jiskrou poetické inspirace jsou též hodnotné jako písemný důkaz ustavičného boje umělce, který zoufale usiloval o stále vyšší cíle. Vytvářel si velmi přísné požadavky spočívající na dovednosti vyrovnat se s postupně těžšími technickými potížemi. Řešení shledal v metodách založených na nekompromisních zásadách sebekritiky.

Kromě již zmíněného tria Kuulovo dílo obsahuje také *Houslovou sonátu*, několik impresionistických orchestrálních děl a rozsáhlou *Stabat Mater* pro smíšený sbor a orchestr. Toto dílo po Kuulově smrti doplnil Leevi Madetoja. Kuulovy melodie mají sklon k temnějším zabarvením.

¹⁶ Ostrobotnie (finsky Pohjanmaa) je finská provincie na pobřeží Botnického zálivu.

LEEVI MADETOJA (1887-1947) vyvrál jako skladatel velmi brzy, svá mistrná díla skládal již po dvacátém roce života, ale od veřejnosti nečekal velký úspěch. Zdá se, že Sibelius mu ukázal cestu, po níž se vydat, avšak zvolil si způsob příliš individuální, založený na zlovyku napodobování, ale brzy rozvíjí svůj vlastní charakteristický styl.

Madetoja pocházel z dalekého severu, od pobřeží Botnického zálivu. V jeho hudbě se nesmírně odráží osamělost a tísnivé ticho nekonečných plání rodného kraje v okolí města Oulu, které se nachází nepatrně za polárním kruhem. Hudba tohoto autora přináší díla bouřlivá, divoce energická a silná, s dramatickým napětím a následkem vášnivé erupce. Všechny tyto hodnoty se objevují v Madetojově asi nejznámějším díle, v opeře *Pohjalaisia* (Botničtí lidé). Na základě jejího hlavního motivu – nezdolné vůle finského národa býti volným – je zde hojně užito důvěrně známých lidových melodií a silně dramatického libreta, a tak si tato opera získala svou pozici v národní opeře Finska. Navíc má toto dílo takovou přednost, že se stalo jediným finským hudebním dramatem, které se prosadilo i na jevištích zahraničních divadel. Avšak autorova opomíjená druhá opera s názvem *Juha* zabývající se neštěstím jednoduchého zaostalého muže, jehož nestálá žena uprchne s bezohledným svůdníkem, je některými kritikami ceněna daleko více než její oblíbenější předchůdkyně. Madetojovo jevištní dílo zahrnuje také baletní pantomimu *Okon Fuoko* založenou na japonském námětu, což dokazuje skladatelovu schopnost věnovat se i krajním harmonickým, rytmickým a instrumentálním technikám.

Z instrumentálních skladeb jsou nejvýznamnější tři symfonie, které jsou všeobecně vnímány jako nejúspěšnější snahy o napodobení forem finské symfonické literatury po Sibeliovi. *Symfonie č. 1* vyhovuje symfonickým standardům, i přesto, že je krátká, je upřímně romantická a stylově národní. Velkolepá *Symfonie č. 2*, která zanechala hluboký dojem v zahraničních posluchačích, zvláště v posluchačích rozhlasového vysílání BBC ve Velké Británii, je typická autorovým duchovním životním postojem. Nevrcholí ortodoxním

triumfálním finálem, nýbrž odeznívá v pianissimu. Emotivní osnova logicky odhaluje, že autor ze zásady nevěří v „šťastné konce“. Čtyři věty této symfonie za sebou následují jako nevyhnutelné dramatické sekvence. Jestliže je ve třetí větě dosaženo divokého běsnění, dále již není možný boj. Ale zármutek vyjádřený v poklidných úryvcích hudby závěrečné věty je patrný. Mezi Madetojova přední orchestrální díla patří energická *Comic Overture*, vynikající žalostná *Elegie* a významná ponurá symfonická báseň *Kullervo*. V lyrické oblasti stvořil mnoho hudebních klenotů. Sborová díla ve velké míře obohatila národní repertoár. Zmínku si zasluhuje i cyklus písní *Syksy* (Podzim), jejichž texty napsala Madetojova manželka, vynikající básnířka L. Onerva. Madetoja také několika skladbami přispěl k melodické čistotě a zbožné atmosféře duchovní hudby.

Madetojův vrstevník ARMAS LAUNIS (1884-1959) emigroval do jižní Francie, kde strávil několik desetiletí. Je autorem několika oper, z nichž největšího úspěchu dosáhl operou *Kullervo*, která byla kladně přijata nejen helsinskou operou, ale i při několika příležitostech vysílána radiovým systémem Nice-Cote d'Azur.

Mezi další finské skladatele narozené v dekadě osmdesátých let patří: HEINO KASKI (1885-1957), autor jedné symfonie a stovek klavírních děl a písní, ARMAS MAASALO (1885-1960), autor především náboženské hudby, CARL HIRN (1886-1949), písňící skladby pro klavír ve francouzském stylu, LAURI IKONEN (1888-1966), symfonik a autor písní romantické národní školy, a ERNST LINKO (1889-1960), který působil nejen jako koncertní pianista, ale také zastával funkci prezidenta Sibeliovy akademie. Je autorem klavírních děl, písní, symfonické a vokální hudby.

Vzhledem k nesmírné oblíbenosti sborového zpěvu mnoho finských hudebních osobností soustředilo svou tvůrčí energii na skládání sborových písní. V této oblasti vynikli EMIL GENETZ (1852-1930), P. J. HANNIKAINEN (1854-1924), otec proslulého dirigenta Tauno Hannikainena a AXEL TÖRNUDD (1874-1923), který vytvořil vlastní sborovou uměleckou formu zhudebněním lidových básní. Mezi další skladatele, jež jsou spjati se sborovou tvorbou, patří HEIKKI

KLEMENTI (1876-1953), VILHO SIUKONEN (1885-1941) a MARTTI HELA (1890-1965).

Jedním z prvních hudebních skladatelů nové éry je ERNEST PINGOUD (1888-1942), tvůrce barvitých orchestrálních fantazií – *The Prophet* (Prorok), *The Eternal Flame* (Věčný oheň), jenž užíval všech prostředků moderní instrumentace.

VÄINÖ RAITIO (1891-1945) se přesouvá od citového romantismu raných děl k výjimečné tonální abstrakci, jíž zůstává věrný. Ve zralém věku vytváří zázraky naprosté virtuozity. Oslnivá je Raitiova instrumentální paleta s kresbou tónů ve skladbách *The Swans* (Labutě), *Fantasia Estatica*, *Fantasia Poetica*, *Moonlight on Jupiter* (Měsíční svit na Jupiteru), kde se objevuje vliv francouzských impresionistů, i když je jeho styl spíše protichůdný. Raitiova nápaditá a technicky jedinečná díla není jednoduché stylově zařadit. Ve svém nepříliš dlouhém životě se později zaměřil na cíl vytvořit originální opery – *Princess Cecilia* (Princezna Cecilia) a *Two Queens* (Dvě královny), ale u veřejnosti příliš neuspěly. Dílo tohoto autora zahrnuje také dva balety, dvojkonzert pro housle a violoncello a mnohé další instrumentální skladby.

AARRE MERIKANTO (1893-1958) počal svou hudební dráhu podobně jako jeho otec Oskar Merikanto, tedy konzervativnějším stylem. Ve svých zásadních dílech z let dvacátých pokračoval jako ultramodernista. Jeho písně, komorní a orchestrální tvorba jej přesto odhaluje jako autora nezávislého, schopného přizpůsobovat se novým myšlenkám, aniž by ztratil svůj osobní styl. Získal si přízeň mezi avantgardou, když se svým *Sextetem pro housle, klarinet, lesní roh a smyčcové nástroje* získal první místo v mezinárodní soutěži, uspořádané německými hudebními vydavateli Schott's Söhnen. Aby Merikanto podal poctivý obraz svého umění, využívá veškerých možných technik. Takovýmto důkazem je orchestrální dovednost v symfonické básni *The Abduction of Kyllikki*¹⁷ (Únos Kyllikki). Je také autorem slavnostní fanfáry Olympijských her z roku 1952. V předchozím roce byl

¹⁷ Kyllikki je v Kalevale obyvatelka ostrova Saari, již Lemminkäinen unesl a pojal za manželku.

na Sibeliově akademii jmenován profesorem kompozice a až do své smrti byl považován za jednoho z předních žijících finských skladatelů.

YRJÖ KILPINEN (1892-1959) je prvním nejvýznamnějším mistrem písňové formy, přestože je také autorem instrumentální komorní hudby. V jeho díle nalezneme množství rozsáhlých písňových cyklů, jejichž texty jsou finské, švédské a německé. Kilpinen měl mimořádné nadání spojovat poezii a hudbu v celek. Jeho styl je často téměř asketický v šetrnosti technických prostředků, avšak rozhodne-li se pro nějaký, je schopen vytvářet široké tahy hudebním štětcem. Kvůli autorovým snahám reprodukovat náladu každé básně s co nejvyšší možnou přesností, což zajišťuje svou hudbou, je stylistické rozmezí velmi široké, začíná jednoduchými, jakoby lidovými strofickými písněmi a směřuje k písním rozsáhlým, dramatickým, expresionistickým s epickou vznešeností. Jeho 600 různých písní mu zajistilo členství ve Finské akademii jako jednoho z představitelů hudební kultury. Tato akademie je omezena jen asi přibližně na deset míst, která jsou obsazena nejvýznamnějšími hudebními, literárními a vědeckými osobnostmi. I v zahraničí se příznivé kritiky hromadily, zvláště v Německu, kde dokonce přesáhly všechny pocty, které mu byly vzdány v rodné zemi.

Pro úplný přehled finských skladatelů narozených na přelomu 19. a 20. století uvádím ještě tyto: BENGT VON TÖRNE (1891-1967) je spojován se Sibeliem, který byl jeho učitelem. Kromě knihy, kterou o Mistrovi vydal, je také autorem několika symfonií a dalších orchestrálních děl. Jeho díla zaznamenala ohlas v Anglii, Francii a Itálii. EINO LINNALA (1896-1973) je tvůrcem několika znamenitých písní, oblíbené *Finské rapsodie* pro orchestr a dvou symfonií. BENGT CARLSON (1890-1953) proslul především kantátami a další sborovou tvorbou. ALFRED ANDERSSON (1887-1940) zkomponoval jednu symfonii a operu. ARVO LAITINEN (1893-1966) je zkušeným autorem sborové tvorby. VÄINÖ PESOLA (1886-1966) je asi nejvíce znám jako autor sborové tvorby, přestože uspěl i na poli tvorby symfonické. TOIVO SAARENPÄÄ (1882-1948) je také znám především jako autor písní pro sbor. Do stejné kategorie jsou řazeni i OTTO EHRSTRÖM,

SUNE CARLSSON (1892-1966), FELIX KROHN, syn znamenitého muzikologa, a VÄINÖ HAAPALAINEN (1893-1945), velmi výkonný a talentovaný skladatel instrumentální hudby. Těžiště jeho tvorby spočívá v mimořádně kvalitních dílech pro mužský sbor a capella, zejména atmosférická skladba *Pan*, která si našla cestu do repertoáru amerických univerzitních spolků.

4. Skladatelé 20. století

Na počátku 20. let minulého století si pozornost veřejnosti získává nová generace hudebníků – skladatelů narozených ve 20. století. Objevují se současně se světovými hudebními centry, která vznikají po první světové válce. Disonance, jazz, exotičnost, atonalita byla hesla této doby. Mnozí mladí finští skladatelé byli poutáni sympatiemi k příznivcům jiných odvětví moderního umění, kteří se vrhali s bezstarostným nadšením mládí do záplavy nových nápadů a usilovali o nalezení jejich vlastního a přirozeného výrazu.

Nejstarším z těchto skladatelů byl UUNO KLAMI (1900-1961). V jeho tvorbě je nápadná spontánnost, nekomplikovaná hudební profesionalita a svoboda. Charakteristickými díly autorova raného stylu jsou klavírní koncert *Night on the Montmartre* (Noc v Montmartreru) a *Spanish Serenades* (Španelské serenády) pro orchestr. V roce 1828 složil *Karelian*¹⁸ *Rhapsody* (Karelskou rapsodii), která byla přijata jako nově znějící, temperamenní směr finské hudby. Lidové přísloví „píseň je zrozena z utrpení“ se velice často týkalo obecného charakteru finské hudby. Zdá se ovšem, že bylo ranými karelskými díly tohoto skladatele spíše popřeno, hudba byla oproštěna od melancholie a končí rozvážným vzplanutím. Tato skladba ve skutečnosti znamená nový příchod uměleckého využívání finské lidové hudby.

Nejsilnější předností Uuna Klamiho je schopnost instrumentace s oslnivou genialitou. Soudobou hudbu obohatil o mnoho energických a trvalých skladeb. Kromě již zmíněných děl jsou významné i suity pod názvy *Sea Scenes* (Mořské obrazy), *Hommage à Händel*, koncertní overtura *Suomenlinna*¹⁹, symfonická suita *Scenes from the Kalevala* (Obrazy z Kalevaly), *Psalmus* (Žalmy) pro sbor a

¹⁸ Karélie (finsky Karjala) je finská historická provincie rozkládající se mezi Bílým mořem, Oněžským a Ladožským jezerem.

¹⁹ Suomenlinna je námořní pevnost nedaleko Helsinek.

orchestr, overture ke komedii Aleksise Kiviho²⁰ *Nummisuutarit*²¹ a k Shakespearovu Králi Learovi, dále dvě symfonie, houslový koncert, druhý klavírní koncert a variační suite pro violoncello a orchestr.

K soudobému hnutí se aktivně připojuje také SULHO RANTA (1901-1960), který svou skladatelskou dráhu zahajuje na počátku 20. let, a od té doby se stává jednou z nejnápadnějších osobností soudobé finské hudební scény. Nejprve získal pověst „postrachu společnosti“, který neváhal využít nejneobvyklejších metod. Rantovo pozdější dílo zahrnující čtyři symfonie, klavírní koncert, symfonické básně a příležitostnou divadelní hudbu začíná dokládat skladatelovy snahy o pevnější výstavbu včetně hledání formy, která by ho zařadila do neoklasicismu. Ranta je též autorem pozoruhodných vokálních děl a mimo jiné se věnoval i dráze učitelské a kritické.

Dalším autorem je velmi známý hráč na harfu VÄINÖ HANNIKAINEN (1900-1960). Složil romantická díla v populárním stylu, včetně mnoha děl pro svůj nástroj. Mezi náročnější díla patří balet *Onnen linna* (Zámek dobré naděje). Dílo nejvýznačnější skladatelky finské země HELVI LEIVISKÄ (1902-1982) obsahuje symfonii, klavírní koncert a komorní hudbu. Skladatelé MARTTI TURUNEN (1902-1979) a OLAVI INGMAN (1903-1990) jsou známi především svými vokálními díly. EINO ROIHA a LEO HÄRKÖNEN svá instrumentální díla komponovali v modernistickém stylu. TANELI KUUSISTO (1905-1988), známý kostelní varhaník, skládal jak hudbu náboženskou, tak i písně a komorní hudbu charakteristickou chromatickou harmonií a tradičním stylem. NILS LERCHE (1905-1986) je stoupcem nenáročného stylu, je autorem dvou baletů a dvou operet. HEIKKI AALTOILA (1905-1992) se zaměřil spíše na oblast hudby jevištní a filmové. Mezi díla LAURIHO SAIKKOLY (1906-1995) patří několik orchestrálních skladeb, včetně tří symfonií, kde ukázal stálost svého hudebního vývoje. Zvláště Saikkolova *Symfonie č. 3* silně zapůsobila na kritiku. Význačná díla

²⁰ Aleksis Kivi (1834-1872) byl finský spisovatel, autor prvního finského románu a zakladatel finského dramatu.

²¹ *Nummisuutarit* v překladu Ševci z Nummi.

AHTIHO KARJALAINENA (1907-1986) představují symfonie a skladby pro různé dechové nástroje (koncert pro trombón a koncert pro fagot). Skladatel a hudební kritik NILS-ERIC RINGBOM (1907-1988) je autorem tří symfonií, orchestrální suity a komorní hudby, jež představuje především sextet pro dechové nástroje, který vzbudil mezinárodní zájem. OLAVI PESONEN (1909-1993) strávil svá poslední léta v Anglii. Jeho díla zahrnují zejména písně pro sólový zpěv a pro sbor, v lyrické romantické tradici, stejně jako písně náboženské. KALERVO TUUKANEN (1909-1979) vyvíjel svůj styl na základě idealistického národního romantismu, ale naslouchal i moderním inovacím v hudbě. Seznam skladatelova díla obsahuje několik symfonií, houslový koncert a díla sborová. Skladba pro mužský sbor a orchestr s názvem *Bear Hunt* (Hon na medvěda) byla v roce 1948 na Olympijské hudební soutěži, pořádané v Londýně, oceněna stříbrnou medailí.

NILS-ERIC FOUGSTEDT (1910-1961) působil nejen jako skladatel, ale také jako sbormistr a šéfdirigent Finského rozhlasového orchestru. Jeho dílo je velmi rozmanité, obsahuje jednoduché písně i náročně pojatá orchestrální díla, například dvě symfonie. Nejvýznačnější dílo skladatele ERKKIHO AALTONENA (1910-1990) je programní symfonie s názvem *Hiroshima*. ERIK BERGMAN (1911-2006) se věnoval skládání písní, klavírní tvorbě a hudbě komorní v intelektuálním modernistickém stylu.

AHTI SONNINEN (1914-1984) si pozornost získal jako kreativní hudebník s nesmírnou fantazií a zřejmou individuální povahou. Stylově je jeho dílo velmi rozsáhlé, patří sem písně, sborové skladby s melodickou konstrukcí, stejně jako skladby orchestrální, které plně využívají harmonických, rytmických a instrumentálních prostředků soudobé hudby. Dílo s názvem *Symphonic Sketches* (Symfonické črty) získalo v zahraničí ocenění kritiků. Sonninenovo poslední rozsáhlé dílo je balet *Pessi and Illusia*, který je založen na moderní pohádce Yrjö Kokka. Dílo skladatele EINARA ENGLUNDA (1916-1999) není rozsáhlé, ale to, co poskytl veřejným představením, nese známku mocného tvůrčího temperamentu. Zvláště jeho dvě symfonie, potvrzují autorovu dovednost obratně se vypořádat se

stavbou rozsáhlého díla. Dílo *Epinika* pro orchestr získalo v roce 1948 na Olympijské hudební soutěži čestné uznání. Englund je také autorem mnoha divadelních skladeb. TAUNO PYLKKÄNEN (1918-1980), jehož talent byl patrný již ve skladatelově velmi mladém věku, je znám kromě mnoha písni a orchestrálních skladeb spíše jako autor oper. Opery *Mare and Her Son* a *Simo Hurtta* ukazují jistý cit pro dramatický efekt. Pylkkänen je často označován jako severský Puccini. TORSTEN STENIUS (1918-1964) se věnoval komponování církevní hudby.

Předčasná smrt ukončila slibnou kariéru dvou představitelů moderní generace finských skladatelů. TRUVOR SVENTO (1910-1939), autor se symfonickými tendencemi, byl v roce 1939 zabit během rusko-finské Zimní války. HEIKKI SUOLAHTI (1920-1936), jehož *Sinfonia Piccola* byla provedena nejen ve Spojených státech, ale i v mnohých zahraničních zemích, zemřel teprve v šestnácti letech, aniž by kdy slyšel hrát svou hudbu. Jean Sibelius tehdy o něm řekl: „Finsko smrtí Heikkiho Suolahtiho ztratilo jeden z největších hudebních talentů.“

5. Úspěchy finských umělců v zahraničí

Prvním finským hudebníkem, který byl přijat za hranicemi své země, byl BERNHARD HENRIK CRUSELL, současník Beethovenův. Již jako mladík se usadil ve Švédsku, ke kterému bylo Finsko v té době připojeno, a zbytek svého života strávil ve Stockholmu. Ovšem nikdy nezapomněl na svou rodnou zemi. Mnoho Crusellových melodií je stále zpíváno a uchováváno po celém Finsku. Svou kariéru začal jako člen vojenské hudby, kde rozvíjel svou dovednost jako klarinetista, později studoval ještě v Paříži. Zde mu bylo nabídnuto místo v orchestru místní opery, ale i když to bylo pro mladého studenta lákavé, odmítl, neboť nemohl odolat nostalgické touze po návratu na sever.

Od té doby finská hudba a finští skladatelé opět dosáhli úspěchů v zahraničí. Ve 30. letech 18. století začala dobývat koncertní a operní pódia finská pěvkyně, mladá JOHANNA VON SCHOULTZ, majitelka jednoho z nejkrásnějších hlasů své generace. V Paříži zpívala mnoho rolí pod vedením mistrů jako byli Donizetti či Rossini. Dostala také nabídku od Opery v Madridu, kde působila jako primadona. Bohužel náhlé onemocnění hlasivek ji donutilo vzdát se své umělecké kariéry právě v době, kdy se chystala překročit práh svých největších úspěchů.

Johannu von Schoultz následovala skupina dalších talentovaných pěvců. Například ALMA FOHSTRÖM začíná vystupovat v 80. letech 19. století v mnoha světových hudebních centrech, velkého uznání se jí dostává hlavně v Rusku. AINO ACKTÉ byla v letech 1897-1903 primadonou Opery v Paříži a později byla obsazována do hlavních rolí v Metropolitní opeře v New Yorku. V zahraničí byly také známé pěvkyně IDA EKMAN a MAIKKI JÄRNEFELT-PALMGREN. Umělecká kariéra HANNY GRANFELT byla ve finských dějinách jednou z nejoslavnějších. Její dráha vedla z jednoho slavného operního jeviště na druhé, včetně londýnské Covent Garden a Berlínské státní opery. Vynikala jak v operách klasických, tak i v moderních, zejména v operách Richarda Strausse.

Z dalších ženských pěveckých talentů Finsko v cizině reprezentovala jména JENNIE VON THILLOT, LEA PILLTI, AUNE ANTTI či AULIKKI RAUTAVAARA. Pozornost byla také věnována novým talentům, jimiž v té době byly LIISA LINKO-MALMIO, TII NEIMELÄ a MARIA HEIDI. Mezi nejvýznamnější finské pěvce poválečné generace patřil baryton HELGE LINDBERG, ale v době svého největšího vzestupu umírá. Dalším úspěšným jménem je MATTI LEHTINEN, jemuž příroda také nadělila silný baryton. Tento pěvec získal v roce 1950 první místo v široce propagované pěvecké soutěži pořádané ve Švýcarsku. Ani tenoři EGNAR HOLSTRÖM a ANTTI KOSKINEN a bas KIM BORG nezůstali v zahraničí bez povšimnutí.

Finské sbory dosáhly obrovských úspěchů během zahraničních turné. Průkopnickou organizací byla Muntra Musikanter, známá spíše jako M.M., která začala koncertovat na počátku 80. let 19. století. Spolek Suomen laulu (Finský zpěv) byl ustanoven v roce 1900 jako sbor mužský, ale později se rozrostl ještě o hlasy ženské. Tento spolek pravidelně koncertoval v cizině pod vedením sbormistra HEIKKI KLEMETTIHO (1876-1953), slavného zakladatele moderní finské školy vedení sboru. Klemetti vedl v roce 1939 mužský sbor Finlandia Male Chorus na velkém turné po Evropě, Spojených státech a Kanadě. Helsinský univerzitní mužský sbor vedený MARTTI TURUNENEM podnikl dvě velmi úspěšná zahraniční turné krátce před vypuknutím druhé světové války. První turné bylo evropské, proběhlo v roce 1935, druhé se uskutečnilo za Atlantikem v zimě 1937-1938. Dirigent a skladatel ERIK BERGMAN se v létě 1952 vydal se svým mužským sborem Akademiska Sångföreningen na evropské koncertní turné. Kdekoli finské sbory zpívaly, recenze byly vždy plné chvály a uznání.

Finská orchestrální hudba poprvé upoutala pozornost světa v roce 1900, kdy ROBERT KAJANUS odcestoval se svým orchestrem do Paříže, aby vystoupil na Světové výstavě, a dále pokračoval do mnoha jiných evropských měst. Program zahrnoval Sibeliovu *Symfonii č. 1* a dále skladby Kajanova a Järnefeltovy. Následně tento orchestr podnikl několik dalších cest do zahraničí. Zvláště význačná byla cesta

do Anglie v roce 1934, kdy tři koncerty dirigoval GEORG SCHNÉEVOIGT představující skladby Jeana Sibelia. Publikum mělo možnost obeznámit se se Sibeliovým dílem prostřednictvím Schnéevoigtovy interpretace. Dalším významným dirigentem finského původu, jenž byl znám zahraničnímu publiku, byl TAUNO HANNIKAINEN, hudební režisér Orchestru města Helsinky. V letech 1939-1950 působil ve Spojených státech jako druhý dirigent Chicagského symfonického orchestru. Mezi další dirigentská jména patří TOIVO HAAPANEN, SIMON PARMET, MARTTI SIMILÄ, JUSSI JALAS a NILS-ERIC FOUGSTEDT. Zakladatel Viipurijské hudební konzervatoře, houslový pedagog a orchestrální dirigent BORIS SIRPO se usadil ve Spojených státech, kde působil jako hudební organizátor Západního pobřeží.

Stále vzrůstající intenzita konkurence na koncertním pódiu je instrumentálními umělci z malé, chudé, vzdálené země jako je Finsko, pocíťována jako neobyčejný nápor. Avšak v poměru mezinárodních standardů Finsko zplodilo mnoho výjimečných umělců. Na počátku 70. let 19. století pořádala klavíristka ALIE LINDBERG, Lisztova žačka, v hudebních centrech velice úspěšné recitály. Hned po přelomu století violoncellista OSSIAN FOHSTRÖM koncertoval v mnoha zahraničních zemích. Violoncello je nástroj, jakým Finové zaznamenali mimořádný úspěch. Profesor LENNART VON ZWEYGBERG působil mnoho let jako učitel hry na violoncello na Státní univerzitě v Indianě ve Spojených státech. YRJÖ SELIN si vybuodoval kariéru violoncellisty v Norsku, kde působil více než deset let, později přijal místo sólisty v Orchestru města Helsinky.

Řady finských klavírních virtuozů jsou velmi početné. Významnými jmény mezi ženskými pianistkami jsou ELLI RÄNGMAN-BJÖRLIN a KERTTU BERNHARD, mezi muži jsou to především ERNST LINKO a ILMARI HANNIKAINEN, kteří také komponovali. Mezi nově příchozí se řadili MERETE SÖDERHJELM, TIMO MIKKILÄ, CYRIL SZALKIEWICZ a TAPANI VALSTA.

První finský houslista, který si vybuodoval významné postavení v zahraničí, byl JOHAN LINDBERG. Působil jako hlavní houslový pedagog na stockholmské

konzervatoři. ANJA IGNATIUS vystupovala se známými orchestry po celé Evropě, ale i jako sólistka ve Spojených státech. HEIMO HAITTO, jeden z výjimečných dětských talentů finské hudby, se stal americkým občanem poté, co zazářil jako dětská hudební hvězda v holywoodských filmech.

Se zahraničním úspěchem se setkaly také soubory komorní hudby. Nejvýznamnějšími byly TRIO HANNIKAINEN (bratři Ilmari, Tauno a Arvo Hannikainenovi) a SIBELIUS QUARTET (Erik Cronvall, Hugo Huttunen, Erik Karma a Artto Granroth).

6. Finská opera

Finská opera v Helsinkách působí již více než sto let a během hudební sezóny, která trvá od září do konce května, nabízí čtyři představení týdně. Během léta členové společnosti cestují po okolních oblastech. Opera navštívila při několika příležitostech skandinávské země s představením Madetojovy národní opery *Pohjalaisia* (Botničtí lidé).

Na počátku 70. let 19. století byla operní produkce zahájena na tzv. lyrickém oddělení nově založeného Finského divadla. Po několik let nebyla opera pro návštěvníky divadla ničím neobvyklým, v této době představovala téměř veškerý repertoár, který Finské divadlo nabízelo. Ovšem kritiky zdůrazňují nedostatek kvalifikovaných pěvců a také finanční potíže způsobily velmi brzký pád této scény.

Během dalších desetiletí byly opery ve Finsku prováděny pouze v nepravidelných intervalech. Pěvci byli částečně rození Finové, částečně hostující umělci ze zahraničí. Cizí operní soubory pomohly uspokojit hudební touhu finského obecnstva. Opera byla obnovena v roce 1910, v době, kdy skupina finských umělců spojila své síly a založila spolek, který pojmenovali *Homeland Opera* (Opera mateřské země). Tato instituce pokračuje ve své funkci dodnes, jen změnila svůj název a dnes je známa jako *Finská opera*. V místním jazyce byly uváděny všechny známé opery a operety mezinárodního repertoáru, a tak byla finskému publiku dána příležitost seznámit se s význačnými moderními díly, například Benjamina Brittena či Giana Carla Menottiho. Národní operní literatura byla v této době opomíjena.

Osudy opery byly po třicet let v rukou EDVARDA FAZERA, po jeho odchodu do důchodu roli přebírá primadona AINO ACKTÉ. V letech 1939-1952 byl uměleckým manažerem operní baryton OIVA SOINI.

Většina hlavních finských pěveckých osobností poloviny 20. století patřila mezi členy Finské opery. Někteří, jako například VÄINO SOLA, zasvětili celý svůj život právě jí. Orchestrální hudbu poskytoval Orchester města Helsinky (Helsingin

kaupunginorkesteri). Opera měla také svůj vlastní sbor a baletní soubor, které pracovaly po mnoho let pod režijním vedením ALEXANDERA SAXELINA. Uveden byl velký počet klasických i moderních baletních představení. Mnoho absolventů baletní školy spjatých s operou pokračovalo v budování úspěšné kariéry v zahraničí.

Budova opery se nacházela daleko od centra města, ve srovnání s dalšími evropskými operními institucemi byla malá a prostá. V 50. letech se konaly fondy, které posloužily ke stavbě nové operní budovy.

7. Hudební vzdělávání

Ústředním sídlem hudebního vzdělávání je instituce, nyní známa jako *Sibeliova akademie*. Byla založena v roce 1882 Martinem Wegeliem, Sibeliovým učitelem a průkopníkem finské moderní hudby. Původní název byl *Hudební institut*, později *Helsinská konzervatoř* a od roku 1939 nese jméno velikána finské hudby. Studijní program zahrnuje všechny hudební obory, operní zpěv, ale i výuku běžných či zřídka se vyskytujících orchestrálních nástrojů. Vyučuje se také řečnickému umění, běžné jsou i kurzy uměleckých tanců. Budoucí skladatelé, dirigenti, operní umělci, sbormistři a další jsou školeni ve speciálních kurzech. Mimořádnou součástí institutu jsou profesorské semináře, na nichž se připravují budoucí učitelé hudby na základních školách.

Ve skutečnosti téměř všichni finští hudebníci současnosti, skladatelé, zpěváci, instrumentální umělci, členové orchestrů, dirigenti, pedagogové, varhaníci či sbormistři jsou absolventy Sibeliovy akademie. Je to také alma mater Jeana Sibelia, který zde krátce vyučoval kurzy hudební teorie.

Na počátku Wegelius přizval ke spolupráci hudebníky ze zahraničí. Nejvýznamnějším byl pravděpodobně skladatel a pianista Ferruccio Busoni.

Od roku 1936 vedl akademii pianista a skladatel Ernst Linko. Výuka byla založena na stejném principu, který užívaly současné konzervatoře. Pokud žák ve svém oboru dosáhl nejlepších možných výsledků, byl vyslán na další kurzy hudební teorie, dějin hudby a hudební estetiky. Od začátku září do konce května převládalo ve výuce rázné tempo. Z desítek učeben se neustále ozývaly písně a instrumentální hudba či varhany jako studijní nástroj. Studentský orchestr, který byl povinný pro hráče na orchestrální nástroje, zkoušel v koncertní hale. Z žáků studujících zpěv byl sestaven studentský sbor.

Výuka na Sibeliově akademii je založena na třech odlišných úrovních, a to základní škola, konzervatoř a škola pro pokročilé. Instituce má také svou vlastní knihovnu.

Akademický rok dosahuje vrcholu na konci jarního semestru veřejnými recitály, na kterých vystupují ti nejlepší žáci. Studenti, jejichž oborem je kompozice, mají příležitost předvést veřejnosti své umění.

Studenti Sibeliovy akademie vytvořili své vlastní vysokoškolské sdružení, které se zabývá aktivitami, jako jsou například pravidelná pořádání hudebních festivalů se studenty konzervatoří ostatních skandinávských zemí. Na programu bývají studentská díla a představení, která byla dříve vysílána pouze prostřednictvím rádia.

Od roku 1931 má Sibeliova akademie v Helsinkách svůj vlastní areál, který se nachází právě za monumentální budovou Parlamentu. V přízemí je koncertní sál, kde se konají nejdůležitější hudební recitály. Akademie vlastní také jediné koncertní varhany v zemi.

Některá provinciální města, zejména Lahti a Jyväskylä, se mohou pyšnit vlastními hudebními školami. Hudební institut byl do Lahti přemístěn z Viipuri poté, co karelské hlavní město podlehl v roce 1940 tehdejšímu Sovětskému svazu. Zakladatel institutu Boris Sirpo emigroval na počátku druhé světové války, na postu ředitele ho vystřídal Felix Krohn. Pro školení zájemců, pro které je hudba pouhou zálibou, byla v Helsinkách založena *People's Conservatory*.

8. Muzikologie

Prvním předsedou muzikologie na Helsinské univerzitě byl Ilmari Krohn. Jeho teze vydané v roce 1899 se zabývaly výzkumem na poli finské duchovní hudby, ale jeho hlavním příspěvkem vzdělání bylo dílo *Course in Music Theory* (Přednášky hudební teorie), které měly několik dílů a vycházely v letech 1914 - 1937. Zde se důkladně zabýval odlišnými obory hudební teorie a položil základ jednotné hudební terminologie ve finském jazyce. Jedna z posledních Krohnových prací je důkladná interpretační analýza Sibeliových sedmi symfonií.

Velké bohatství finské lidové hudby inspirovalo hudební vědce k zaměření na etnografické bádání. Na tomto poli pracovalo úspěšně mnoho vědců, zejména OTTO ANDERSSON, profesor hudby na akademii v Turku a autor několika odborných svazků finské hudební historie. Dalšími vědci byli ARMAS LAUNIS, autor oper, a A.O.VÄISÄNEN, profesor hudby na Helsinské univerzitě a odborník na lidovou hudbu. Po Krohnově odchodu zaujímá na univerzitě post předsedy muzikologie TOIVO HAAPANEN, dirigent orchestru a autor vysoce ceněných studií o středověké hudbě a populárních vědeckých dějin finské hudby. Na historickou stránku finské hudby se literárně zaměřil i sbormistr HEIKKI KLEMENTTI. Další generaci hudebních vědců reprezentuje EINO ROIHA, profesor hudby na Helsinské univerzitě, který díky odborným rozborům Sibeliových symfonií získal doktorát hudebních věd. Vydal také práce zabývající se teorií hudebních forem a hudební psychologií.

9. Hudební organizace

Finští hudebníci založili velký počet organizací, které se staraly o jejich umělecké či profesionální a ekonomické podíly.

Základním smyslem ústřední organizace *Federace finských hudebníků* bylo rozvíjet hudební aktivity a při každé příležitosti podporovat smysl hudby jako umění. V návaznosti na každoroční koncerty orchestrální hudby národních skladatelů začala federace vydávat finské orchestrální partitury a podporovat rozvoj hudebních kontaktů v zahraničí, zvláště ve Skandinávii.

Úřad *Teosto* je udržován skladateli Finska a stará se o jejich práva a podíly doma a v zahraničí. Povinnosti a odpovědnost úřadu, který se původně staral především o autorská práva, se každým rokem zvětšovaly a jeho význam v podporování ekonomického zabezpečení hudebníků stále rostl. Od roku 1931 byl v čele organizace *Teosto* skladatel a sbormistr MARTTI TURUNEN. Úřad začal úzce spolupracovat s obdobnými zahraničními organizacemi, opět zejména se skandinávskými. V roce 1951 vydali v anglickém jazyce kompletní katalog finské orchestrální hudby, který obsahoval i oboustranné notové zápisy a dosud nepublikované rukopisy.

Společnost, známá jako *The Composers of Finland* (Skladatelé Finska), slouží jako zařízení podporující profesionální, ekonomické a umělecké aspirace finských autorů. K úloze spolku patří nahrávání nových finských kompozicí za účelem zahraniční propagace. Tato společnost zřídila Sibeliovu nadaci, jejímž cílem bylo vytvořit finanční základ pro své činnosti a poskytnutí příspěvků skladatelům, kterým tak pomohla ve finanční tísní a umožnila jim studium v zahraničí.

The Finnish Union of Musicians (Finské sdružení hudebníků), do kterého patřili zejména členové orchestrů a souborů, se rozrostlo na několik tisíc příslušníků. Učitelé hudby, církevní hudebníci, muzikologové a koncertní umělci mají rovněž své vlastní soukromé asociace.

Za účelem poznání nové hudby byla v Helsinkách založena společnost s názvem *Nykymusiikki* (Hudba současnosti). Činnost zahájila v 50. letech jako celostátní oddělení *Mezinárodního spolku soudobé hudby*. Přátelé komorní hudby, nejen kvalifikovaní hudebníci, ale také amatéři, se spojili a založili *The Chamber Music Society of Finland* (Finská společnost komorní hudby). Kromě těchto spolků zde bylo mnoho dalších organizací, které vytvořili amatérští hudebníci, instrumentální umělci či sboroví zpěváci. Počet jejich členů vzrůstal až do deseti tisíců.

Některé další skupiny kromě *Federace finských hudebníků* se zapojily do vydávání notových zápisů, obzvláště sborových děl. Nejaktivnějšími provozovateli na vydavatelském poli byly samozřejmě stálé komerční společnosti Fazer či Westerlund, které také obchodovaly s hudebními nástroji a staraly se o koncertní kanceláře. Pořádaly recitály nejen pro národní, ale také zahraniční mezinárodně proslulé umělce.

10. Chrámová hudba

Chrámová hudba výrazně přispěla ve Finsku i jinde v Evropě k rozvoji umělecké hudby. Podle evropského zvyku byla během křesťanské éry v kostelech a mužských kláštorech rozvíjena liturgická píseň. Avšak některé melodie, které se ve Finsku zrodily, neměly v církevní hudbě jiných zemí protějšek a musely být pokládány za ryze finské výtvoř. Je to jen otázka zápisu, například sekvence a chvalozpěvy oficia byly složeny k počtě anglického patrona Finska, svatého Henryho, který v roce 1156 zemřel jako mučedník, když usiloval o obrácení pohanských Finů na křesťanskou víru.

Reformace z počátku 16. století poskytla finské náboženské hudbě nový směr. Během křesťanského období se zpívaly mešní melodie, jako oficiální náboženství však byla v zemi ustanovena protestantská víra. V posledních letech 16. století byly duchovní písně v této zemi komponovány na latinské texty, třebaže byly postupně přepracovávány, aby odpovídaly požadavkům nového vyznání.

Ovšem ve Finsku se uplatnila i hudba evangelického kostela, jež získala na čas převahu. Jejím základem byly mše a jiné liturgické sbírky chvalozpěvů, mezi které patří finsky psaná *Knihá hymnů* vydaná v roce 1702 a označující ustálení hudebních tradic finské církve. Obroda raných křesťanských zvyků sborových zpěvů Martina Luthera v Německu byla finskými věřícími přejata. Uplynulo však půl druhého století, než byla vydána nová oficiální kniha chvalozpěvů, která byla vytvořena k užití po celé zemi. Mezitím byly chvalozpěvy uchovávané v paměti či zpívány z ručně psaných zápisníků. Jejich shoda s originály ovšem byla často sporná. To vedlo ke zrodu několika variant chvalozpěvů, z nichž některé byly kombinovány s materiálem světských písní. Během několika desetiletí prošly mnohými změnami a nakonec se z nich staly úplně samostatné melodie. Duchovní písně lidového původu a varianty chvalozpěvů zaujímají přední místo v oficiální *Knize finských chvalozpěvů*, mezi nimiž lze nalézt skutečné klenoty, neobyčejně

krásné nápěvy, které často se svou ornamentální melodickou linkou potvrzují schopnost prostých lidí vyjádřit jejich zbožnou touhu po hudebním výrazu.

Ve 20. století je činnost v oblasti chrámové hudby velice aktivní. Hudební části církevních obřadů ve většině kostelů obstarávají sbormistři, kteří nejen vedou sbor při zpěvu hymnů, ale zároveň hrají doprovod na varhany. Ve velkých městských kostelech jsou povinnosti varhaníka a sbormistra rozděleny do dvou osob. Většina kongregací má své vlastní sbory, z nichž některé dosáhly vysoké úrovně, a jsou schopné provést oratoria a kantáty, například Bachovy. Stovky sborů, jejichž členství roste až do tisíců, patří do *Finského svazu chrámových sborů*, který ve stanoveném období pořádá věhlasné festivaly.

Pod záštitou církve také vzkvétá umění hry na varhany. Mezi chrámovými varhaníky nalezneme mnoho koncertních umělců. Vedle duchovních písní se rozvíjí také původní literatura varhanní hudby.

K velkému zájmu o náboženskou hudbu, která ve Finsku převládala, se později přidala vzrůstající obava související s otázkami stylu interpretace chvalozpěvů za doprovodu varhan. Na počátku 20. století měli chrámoví hudebníci sklon opustit romantický styl, který byl dříve upřednostňován, což vedlo k obnovení gregoriánského zpěvu a zahájení reformního hnutí v umění varhanní hudby.

11. Sborové aktivity

Sborový zpěv je forma, která se rozšířila především do finských mší, ale v celé zemi se jen stěží najde město či vesnice, jež nemá žádný vlastní pěvecký sbor. Sboroví zpěváci založili společnost, jejíž členství naznačuje rozmach této činnosti. Na konci roku 1951 se mohla například *Finská federace zpěváků a hudebníků (SULASOL)* pyšnit dvaceti tisíci členy. Kromě ní založili zaměstnanci podnikatelských a průmyslových podniků pěvecké sbory a instrumentální soubory, jejichž členové se připojili k již zmíněným organizacím. Počet osob, které se ve Finsku aktivně podílejí na sborovém zpěvu, se proto může vyšplhat až na desítky tisíc.

Provozování sborového zpěvu se šíří na počátku 19. století do Finska ze sousedního Švédska, kde měly sbory zázemí na akademické půdě. Nejprve byly zakládány studenstské mužské sbory, postupně se rozvíjelo úsilí ctižádostivých sbormistrů po vyšších uměleckých cílech. Vyžadovali častější, intenzivnější zkoušení a pravidelné koncertování s náročnějším programem. Na častých zahraničních turné se finským pěveckým souborům stále dostává uznání kritiků.

Vášnivý vlastenecký a idealistický charakter finského sborového zpěvu nabyl na letních pěveckých festivalech, které byly od 80. let 19. století pořádány v pravidelných intervalech, silného uměleckého projevu. Idea pořádání těchto festivalů se ve skutečnosti zrodila na jihu, v sousedním Estonsku. Ve Finsku byly pěvecké festivaly nejprve sponzorovány *Společností pro veřejnou osvětu*, vlasteneckou organizací pro vzdělání. Další spolky tento příklad následovaly a zakrátko se festivaly staly důležitou národní událostí, jíž se účastnily tisíce pěvců a instrumentalistů z celé země. Na takovémto festivalu, který pořádal v roce 1951 v Lahti SULASOL, přesáhli účinkující počet čtyř tisíc a návštěvnost se počítala do deseti tisíců. Festivaly byly doprovázeny působivými slavnostmi, při kterých šli všichni účastníci ve slavnostním pochodu skrz vlajkami vyzdobené hostitelské

město až do míst, kde se konal festival. Ženy byly oblečeny do krojů své země, což dodávalo přehlídce ještě větší kouzlo. Kromě národních sborových skladeb a capella a slavnostních kantát program zahrnoval i vrcholná díla světové sborové literatury.

Nadšení Finů pro zpívání v pěveckých sborech má veliký význam – vytváří důležitou zásobu kulturního města značně přispívající k rozmáhání a upevňování hudebního života ve Finsku.

12. Vojenská hudba

Během léta se každý den na zelenající se třídě Esplanade, která se nachází v srdci Helsinek, ozývají tóny dechových kapel. Na konci parku, který vede na tržiště u Jižního přístavu, najdeme venkovní restauraci a kavárnu s názvem Kappeli, kde vojenská kapela s kapelníkem v čele rozveselí svou pochodovou hudbou pravidelné návštěvníky, ale i ty, kteří se procházejí po okolí. Hra je disciplinovaná, plynulá, výrazná a vyrovnaná. Mladí muži v uniformách s lehkostí ovládají své nástroje, a tak finské symfonické orchestry často využívají členy vojenských kapel jako hráče na dechové nástroje.

Tradice finské vojenské hudby jsou dlouhé, ale přerušované. Národní nezávislost Finska má krátkou historii a jeho armáda byla během cizího panování proměnlivá. Programy finských vojenských kapel odhalují, že vojenská hudba vzkvétala ve Finsku již před staletími. Byla zjevně skládána a prováděna muži finského původu, ačkoli finská armáda sloužila pod švédskou vlajkou. Pochodové skladby mnohých finských armádních útvarů se původně datují kolem roku 1700.

Když bylo Finsko autonomním velkovévodstvím ruského cara, mělo po několik desetiletí svou vlastní armádu. V této době dosáhla finská vojenská hudba velmi dobré pověsti i za hranicemi své země, ale s uvedením carova opatření rusifikace se na přelomu století finská armáda násilným příkazem rozpadla. Tímto také skončil život vojenských kapel.

Když bylo Finsko v roce 1917 vyhlášeno nezávislým státem, byly společně s armádou obnoveny i vojenské kapely. Prvním hlavním dirigentem hudební sekce Obranných sil byl ALEKSEI APOSTOL. V této funkci ho dále vystřídali LAURI NÄRE, AUGUST HUTTUNEN či MIKKO PARANTAINEN.

13. Skladatelé 2. poloviny 20. století

Einojuhani Rautavaara

Tento finský skladatel se narodil 9. září 1928 v Helsinkách. V letech 1948-1952 studoval na Sibeliově akademii pod vedením Aarre Merikanta, poté ho sám Jean Sibelius doporučil na stipendijní studium v New Yorku, kde mezi jeho učitele patřili Vincent Persichetti, Roger Sessions a Aaron Copland.

Poprvé na sebe mezinárodně upozornil, když v Americe získal cenu Thora Johnsona za své dílo *A Requiem in Our Time* (1954). Rautavaara je velice plodný skladatel, složil mnoho děl rozličných forem a stylů. Většina jeho prací si získala popularitu nejen u posluchačů, ale i u hudebních kritiků.

Ve své rané tvorbě experimentoval se seriálními technikami, které během 60. let opustil. I když jeho seriální tvorba není tak rozsáhlá, například v Symfonii č. 3 takových technik užívá.

Rautavaarova pozdější díla obsahují mystické prvky (například u několika děl se v názvu objevují andělé). Charakteristický Rautavaarův zvuk tvoří prostá, ale krásná rapsodická témata smyčcových nástrojů, zurčící party fléten, jemně disonantní zvonky i podmanivost lesních rohů.

Rautavaarovo dílo zahrnuje osm symfonií, několik koncertů, chorální tvorbu (například *Vigilia*), sonáty pro různé nástroje, smyčcové kvartety a další komorní hudbu. Věnoval se také operní tvorbě, *Vincent* pojednává o životě Vincenta van Gogha, *Aleksis Kivi* o známém finském spisovatelci a *Rasputin* o výrazné osobnosti ruských dějin. V několika dílech užívá magnetofonový pás, a to například ve skladbě *Cantus Arcticus* z roku 1972, která je známá též pod názvem *Concerto for Birds and Orchestra* (na pásce je nahrán ptačí zpěv). Magnetofonového pásu je užito i v díle *True and False Unicorn* (1971, druhá verze 1974, konečná úprava 2001-2002). Finální verze je pro tři recitátory, sbor, orchestr a magnetofonový pás. Mezi

jeho poslední díla patří *Book of Visions* pro orchestr a *Manhattan Trilogy* pro smyčcový orchestr.

Mnoho Rautavaarových skladeb bylo nahráno Helsinským filharmonickým orchestrem pod vedením Leifa Segerstama, například symfonie *Angel of Light* z roku 1995, jež byla nominována na několik hudebních cen, včetně Grammy.

Rautavaara získal za svou celoživotní tvorbu řadu ocenění, stal se vítězem mnoha prestižních skladatelských soutěží a je členem švédské Královské hudební akademie. V současné době žije a komponuje v Helsinkách.

Joonas Kokkonen

Joonas Kokkonen (13. listopadu 1921 – 20. října 1996) studoval na Sibeliově akademii a Helsinské univerzitě. V letech 1950-1959 přednášel na Sibeliově akademii, poté se stal profesorem kompozice na téže instituci. Od roku 1963 pokračoval jako soukromý učitel hudby, mezi jeho žáky patřili například Aulis Sallinen či Paavo Heininen. V témže roce byl zvolen členem Finské akademie a začíná svou výjimečnou kariéru ve finském kulturním životě. Různými způsoby usiluje o zlepšení společenského postavení vážné hudby a hudebního vzdělávání. Působil jako ředitel několika organizací, například Společnosti finských skladatelů (1965-1971), Asociace finských symfonických orchestrů (1965-1974) či Úřadu Sibeliovy akademie (1966-1980). Obdržel ocenění Wihuri International Awards Fund (1961) a Music Prize Of The Nordic Council.

Kokkonenova neoklasicistní raná komorní tvorba spadá do let 1948-1957, kterou zastupuje například klavírní kvintet. Rychlé části jsou spíše taneční, postupy přísně kontrapunktické. Dílo *The Music for Strings* (Hudba pro smyčcové nástroje) poukazuje na několik směrů, Scherzo zní v Bartókově stylu, Adagio religioso vrcholí v čistý trojzvuk, což směřuje k Sibeliovi a zároveň ke Kokkonenově

pozdějšímu stylu. Dokonce ve skladbě *Duo pro housle a klavír* Kokkonen hledal provedení svého ústředního motivu. Celý motivický materiál je představen již v prvních taktech, v čemž spočívá jádro Kokkonenova hudebního uvažování.

Ve svém druhém skladatelském období se Kokkonen stává uznávaným tvůrcem symfonií a jedním z předních finských skladatelů. Materiál jeho *Symfonie č. 1* je nejprve prezentován v zlomkové formě mezi různými úseky orchestru a později se spojuje, aby byla vytvořena melodická linka, v jejímž středu jsou smyčcové nástroje. *Symfonie č. 2* a *Sinfonia da camera*, která Kokkonena mezinárodně proslavila, jsou považovány za jeho nejvíce ortodoxní seriální práce.

Symfonie č. 3 (1967) ohlašuje Kokkonenovo neoromantické období, užívá bohatých orchestrálních barev a opouští systematické užívání dvanáctitónové techniky.

V *Symfonii č. 4* se jeho hudba postupně stává jednodušší a více přístupnější. Motivy, užití v první řadě jako abstraktní kombinace intervalů, se nyní stávají melodickým zárodkem. Romantický dojem je více stupňován faktem, že znovu užití dvanáctitónové melodie jsou doprovázeny jakoby chorálním postupem durových akordů, často v kombinaci například C-E-As. Jedna z nejoblíbenějších Kokkonenových skladeb z této doby je doslova extrovertní violoncellový koncert.

Většina Kokkonenových skladeb byla od počátku psána v tempu *Adagio religioso*. Tematicky religiózní je také jeho nejrozsáhlejší práce, opera *Viimeitset Kiusakset* (Poslední pokušení) pojednávající o finském buditeli Paavu Ruotsalainenovi²². Libreto napsal skladatelův bratranec Lauri Kokkonen. V roce 1975 bylo dílo nadšeně přijato Operou v Helsinkách. Bylo uvedeno v řadě evropských měst, a dokonce i v New Yorku. V Praze byla opera premiérově uvedena v roce 2005 v Národním divadle v koprodukcí s Operou Tampere, režíroval ji Jussi Tapola.

Joonas Kokkonen patří k nejvýznamnějším osobnostem novodobých dějin finské hudby.

²² Paavo Ruotsalainen (1777-1852) byl laickým kazatelem, představitelem obrozeneckých hnutí.

Bengt Johansson

Tento finský skladatel se švédským jménem (1914-1989) vystudoval na Sibeliově akademii dirigování, hru na violoncello a skladbu. Mezi jeho učitele patřili Leevi Madetoja či Selim Palmgren. Většinu svého života působil jako hudební technik ve Finské rozhlasové společnosti (1952-1975), ale vyučoval i dějiny hudby na Sibeliově akademii. Své dosavadní zkušenosti využil v kompozici *Kolme elektronista etydiä* (Tři elektronické etudy, 1960), která se stala jedním z průkopnických příkladů finské elektronické hudby.

Rané orchestrální práce z přelomu 40. a 50. let Johansson vytvořil ještě v národním romantickém duchu, ale ve vokální tvorbě z let šedesátých a sedmdesátých objevil svůj osobitý „antický“ styl. Tyto skladby jsou modální a lehce disonantní, ale zároveň archaické i moderní kombinující madrigalový styl se soudobou polyfonní technikou.

Johanssonův zájem o církevní tradici je patrný v díle *Stabat mater* (1951), ale jeho nový styl se potvrdil až v díle z roku 1964 *The Tomb at Akır Çaar* pro baryton a smíšený sbor. Také hojně čerpal z bible a latinských textů, například ve svých největších dílech s orchestrálním doprovodem *Missa sacra* (1960) a *Requiem* (1966).

Paavo Heininen

Paavo Heininen (narozen 1938), jeden z nejvýznamnějších současných finských autorů, zahájil svou skladatelskou kariéru na konci 50. let, v době, kdy ve Finsku převládala vlna modernismu. Dodekafonii, již užíval na počátku své tvorby, zůstal věrný i v pozdějších skladbách. Heininen je všestranně vzdělaným skladatelem, který se zdokonaloval nejen v rodné zemi, ale i v německém Kolíně nad Rýnem u Bernarda Aloise Zimmermanna. V současnosti je Heininen

uznávaným profesorem hudby. K jeho žákům patří kromě jiných i všichni studenti skladatelského sdružení KORVAT AUKI! (Otevři uši!).

Heininenova hudba byla považována za těžce provozovatelnou a těžce pochopitelnou. Důvodem byl fakt, že orchestr měl potíže s nastudováním jeho *Symfonie č. 1* z roku 1958, proto autor začíná psát skladby snadněji hratelné.

K nejuznávanějším Heininenovým skladbám patří bezesporu opery *Veitsi* (Nůž) či *Sillkirumpu* (Hedvábný buben), známé jsou však i čtyři symfonie, Adagio (pod názvem *Koncert pro orchestr* z roku 1963) a symfonická báseň *Dia* z roku 1979. Heininen je také autorem koncertů, komorních a vokálních děl či skladeb pro sólové nástroje.

Dnes patří tento skladatel k předním autorům severské hudby a je populární nejen v rodném Finsku, ale i za oceánem.

Aulis Sallinen

Aulis Sallinen (narozen 1935) proslul nejen jako skladatel oper, ale i jako autor významných komorních a orchestrálních kompozic. Studoval skladbu u Aarre Merikanta, později u Joonase Kokkonena. I Sallinen jako většina současných finských skladatelů starší generace prošel dodekafonním obdobím, později se věnoval atonálnímu stylu. Pro tohoto autora je typický způsob gradace, mollové kvintakordy a opakování stejného rytmického modelu.

Jádro jeho instrumentální tvorby tvoří osm symfonií, na svém kontě má též několik koncertů pro sólové nástroje, například violoncellový, flétnový či houslový.

Mezi skladatelovy úspěšné opery patří především *Ratsumies* (Jezdec), *Kuningas lähtee Ranskaan* (Král půjde do Francie), *Kullervo* a *Král Lear*.

Aulis Sallinen získal titul doktora věd na Sibeliově akademii a je členem švédské Královské hudební akademie.

Leif Segerstam

Do povědomí finského hudebního světa let šedesátých se dostal Leif Segerstam (narozen 1944) dirigováním, kompozicí, hrou na housle a klavír. Tyto obory studoval na Sibeliově akademii, poté odjel do New Yorku, kde v hudební škole Juilliard studoval dále kompozici a dirigování. Postupně se pro něj dirigování stalo nejdůležitějším oborem, ovšem skládat hudbu nepřestal. Dnes je považován za nejproduktivnějšího současného finského skladatele – jeho rozsáhlé dílo obsahuje 171 symfonií, několik desítek koncertů pro sólové nástroje a 30 smyčcových kvartetů.

Eero Hämeenniemi

Eero Hämeenniemi (narozen 1951) jako první zastával funkci předsedy skladatelského sdružení Korvat auki!. Koncem 70. let studoval v Polsku, Itálii a ve Spojených státech amerických. Postupně opouštěl raně modernistický styl a ve svém novém stylu, jenž je kombinací novoklasicismu, novoromantismu, impresionismu a expresionismu, se podobá Rautavaarovi. Rád využívá velkého orchestru a od 80. let komponuje ve velkých formách pro velké obsazení. Mezi skladatelova hlavní díla patří především dva houslové koncerty a balety *Loviisa* a *Leonardo*.

Hämeenniemi později projevil zájem o indickou kulturu, Indii dokonce několikrát navštívil. Vliv indické hudby se objevil ve způsobu instrumentace a hudba tak dostala meditativní charakter. Nový způsob instrumentace je patrný ve flétnovém koncertě *Darchan* a v *Layapriya* pro orchestr, kde autor využil bicích indického původu jako skupiny improvizujících nástrojů.

Essa-Pekka Salonen

Essa-Pekka Salonen (narozen 1958) je vynikající finský dirigent, skladatel a především šéfdirigent a hudební režisér Losangeleské filharmonie, s níž vystoupil poprvé v roce 1984.

Na Sibeliově akademii studoval hru na lesní roh, dirigování a skladbu. Nejprve se věnoval spíše kompozici, ale v roce 1983 provedl Mahlerovu Symfonii č. 3 s Londýnskou filharmonií, což odstartovalo jeho dirigentskou kariéru. Následně se stal v letech 1985-1994 hlavním hostujícím dirigentem této filharmonie.

Salonen byl jedním ze zakládajících členů sdružení Korvat auki! a vzhledem k tomu, že toto sdružení prosazuje moderní program, nepřál si provozování svých raných skladeb z let sedmdesátých, které jsou psány ve stylu novoromantickém či neoklasicistním. Způsob tvorby tohoto nadaného skladatele je vytříbený a je zařazován do postmoderně expresionistického stylu. Mezi jeho první expresionistické skladby patří *Yta I – III* pro různé sólové nástroje, dále *Baalal* pro skupinu pěvců a orchestr či *Mimo II* pro hoboj a orchestr.

Salonen je jako dirigent proslulý představováním a nahráváním soudobé klasické hudby, v roce 1985 premiérově natočil Lutoslawského Symfonii č. 3 a v témže roce získal cenu za nejlepší soudobou nahrávku.

Mezi Salonenova díla patří *...auf den ersten Blick und ohne zu wissen...* koncert pro saxofon z roku 1980, název převzal z Kafkova Procesu, či *Floor* pro soprán a sbor. Toto dílo pochází z roku 1982 a je zkomponováno na text Stanislava Lema. V roce 1996 vznikly orchestrální *L.A. Variations*, které autor věnoval Losangeleské filharmonii a v roce 1998 věnoval svému kolegovi ze studií, skladateli Magnusu Lindbergovi dílo *Gambit*.

V roce 2000 Salonen přerušil svou dirigentskou kariéru a věnoval se tvorbě pro sólový lesní roh, například *Concert Étude*.

Esa-Pekka Salonen byl několikrát oceněn jako skladatel i jako dirigent. Je členem švédské Královské hudební akademie, na Sibeliově akademii získal titul

doktora věd a ve Spojených státech amerických byl oceněn cenou „Hudebník roku“ za svou činnost v roce 2006.

Kaija Saariaho

Kaija Saariaho (narozena 1952) patří společně s dalším finským skladatelem Magnusem Lindbergem k nejúspěšnějším finským skladatelům. Oba patřili do sdružení Korvat auki!. Skladbu studovala na Sibeliově akademii u Paavo Heininena. V letech 1997 – 1998 působila jako profesorka kompozice na Sibeliově akademii.

Pro tuto skladatelku je příznačné vytváření uklidňujících atmosfér, často pomocí elektroniky. Její dílo je velice rozsáhlé, Saariaho patří mezi nejaktivnější současné finské modernisty. Komponovala zvláště pro komorní soubory a orchestry, má však i několik koncertů pro sólové nástroje, například koncert pro flétnu *Aile du songe* či houslový koncert *Graal théâtre*, jenž byl komponován pro světově proslulého houslistu Gidona Kremera. K jejím opusům patří dále vokální díla, ale i filmová hudba. V roce 2000 složila svou první pětiaktovou operu *L'amour de Loin*, podle francouzského libreta Amina Maaloufa. Opera měla premiéru 15. srpna 2000 na Salzburském hudebním festivalu.

Saariaho se neobává využít možností úprav a vytváření zvuků pomocí počítače, například v díle *Lichtbogen* (Světelné oblouky).

Skladatelka žije od 80. let v Paříži, a tak i její hudba je ovlivněna francouzským prostředím.

Olli Juhani Koskelin

Koskelin se narodil 16. dubna 1955 v Helsinkách. Soukromě studoval kompozici, hru na klarinet na konzervatoři a literaturu na Helsinské univerzitě. Od roku 1987 působil jako učitel hudby v tanečním oddělení Divadelní akademie.

Koskelinův raný styl je založen na postseriální harmonii. Jeho skladby mají silnou vnitřní soudržnost, ale přesto existují mezi jednotlivými pracemi značné rozdíly. Objevuje výrazné hranice nástrojů v sólových skladbách jako *Act I* pro violoncello z roku 1982 a *Exalté* pro klarinet z roku 1985. Koskelinovy novější skladby jsou virtuosní a technicky velmi zdařilé. Později je rozšířil a doplnil pod názvem *Pas de Deux* pro klarinet a violoncello (1991) a *Pas de Trois* pro klarinet, violoncello a akordeon. Oproti pracím z konce 80. let jeho tvorba získala více meditativní náladu. V této době Koskelin také užívá kombinaci různých stylů, například v klavírní práci *Colorbures* (1989), kde se náhle objevuje barokní kadence dohromady s třpytivou neoimpresionistickou strukturou.

Od 80. let se Koskelin věnuje komponování duchovní hudby, například komorní skladba *...Kuin planeetta hiljaa hengittävä* (...Jak planeta pomalu dýchá) z roku 1983.

Koskelinovo působení v tanečním oddělení Divadelní akademie vedlo ke spolupráci s různými choreografy, a to v dílech jako *Yönvartija* (1992) a *Minä olen ruumiini* (Jsem své vlastní tělo, 1994). V komorní skladbě *Uure* (Vráška, 1997), která zvítězila v soutěži ve Finské národní televizi, se Koskelin přibližuje ke statickému neoimpresionistickému zvuku, jenž připomíná Debussyho.

14. Finská lidová, jazzová a rocková hudba

Finská lidová hudba zaznamenala od počátku 90. let 20. století ojedinělý vzestup. Prolomila tradiční posluchačské hranice a získala mezinárodní úspěch. I když by se mohl vytvořit dojem, že vzestup není podložen dostatečnými prameny, existují zřetelné důvody, které toto tvrzení objasňují.

Poválečný vzestup finské lidové hudby začíná v 70. letech minulého století, kdy se objevuje hudebník KONSTA JYLHÄ pocházející z města Kaustinen. Se svou skupinou PURPPURIPELIMANNIT získal u posluchačů oblibu. Finský národ miloval jeho překrásné melodie, kupoval jeho nahrávky, což tomuto interpretovi vyneslo několik zlatých desek. Jylhä byl také inovátorem hudby – místo interpretace národních melodií začal skládat svou vlastní hudbu.

Město Kaustinen bylo pro finskou lidovou hudbu důležité i v dalším směru. První Kaustinenický festival lidové hudby se konal v roce 1968 a od této doby se ve skandinávských zemích stává největší událostí svého druhu. Kaustinenický festival poskytuje příznivcům lidové hudby příležitost užívat si vystoupení souborů z celého světa. Svým pojetím by se dal srovnat s Mezinárodním folklórním festivalem ve Strážnici, jenž se koná každoročně v druhé polovině června. I Kaustinenický festival se odehrává v letním období a k tomu účelu přizpůsobeném amfiteátru. Stejně jako ve Strážnici se na jevišti v Kaustinenu objevují housle či kontrabas, na rozdíl od českého či moravského folklóru se zde setkáváme s kytarami, akordeony a kantele jako doprovodnými nástroji. Mimo jiné místní hudebníci představují své nové nápady a vlivy. Prestiž tohoto festivalu se ještě více zvětšuje v roce 1974, kdy je založen Lidový hudební institut. Tento ústav se zabývá řadou výzkumů a

nakladatelskou činností. Vedle festivalu v Kaustinenu se ve Finsku pořádají další zajímavé festivaly lidové hudby.

Největší událostí 80. let 20. století bylo založení Lidového hudebního oddělení na Sibeliově akademii. Na tomto oddělení vystudovali profesionální hudebníci nového stylu – všestranně nadaní umělci, kteří ve své hudbě přicházejí s novou svěží kombinací národních tradic a světových vlivů.

Nejnámějšími absolventy Lidového hudebního oddělení je bezesporu seskupení VÄRTTINÄ, které získalo v 90. letech, díky nespočetným turné a prvotřídním nahrávkám, mezinárodní pověst. Mezi další vynikající finské soubory lidové hudby patří virtuoska na akordeon MARIA KALANIEMI (narozena 1964) se svou kapelou ALDARGAZ.

Kromě těchto jsou zde také laponští umělci, kteří obnovili tradici rodného Laponska, takzvaný yoik²³. Novou generaci, která následuje průkopníka tohoto stylu NILSE-ASLAKA VALKEAPÄÄ, reprezentují umělci, jako jsou například WIMME či ANGELIT (dříve známá jako Angelin Tytöt nebo také jako Girls of Angeli, pod tímto názvem vydalo dívčí duo album *The Voice of North*). Obě jména svým vlastním způsobem kombinují vlivy jiných hudebních žánrů s letitou tradicí. V roce 2000 dochází k velmi zajímavé spolupráci dívčího dua Angelit a kapely Waltari. Společně vydávají ojedinělou nahrávku, na které se setkává tradiční hudba Waltari s prvky hudby laponské. Album obsahuje 14 skladeb.

V roce 2006 oslavil finský jazz 80. výročí své existence. Jazzová hudba se do Finska dostává zásluhou americkofinských hudebníků z lodi M/S Andania, která v roce 1926 kotvila v Helsinkách. Od té doby absolvoval jazz dlouhou cestu, než došel dnešní podoby.

První generace profesionálních hudebníků, kteří se věnovali výhradně jazzu, se objevila až v 60. letech. Kariéru v této době budují saxofonista EERO

²³ Yoik je forma laponské hudby, jedná se o rytmicky zpívané básně a každý pěvec si vytváří svou vlastní verzi.

KOIVISTOINEN, multiinstrumentalista SEPPÖ „BARON“ PAAKKUNAINEN, klavírista HEIKKI SARMANTO a hráč na bicí nástroje EDWARD VESELA, který zemřel v roce 1999.

Hlavním důvodem vzestupu finské jazzové hudby je především úroveň hudebního vzdělání. V roce 1972 byla k vyškolení profesionálních hudebníků v Helsinkách založena Oulunkylä Pop/Jazz College (Pop/Jazzová fakulta). Oulunkylä byl v roce 1986 udělen status konzervatoře a od doby, kdy se v roce 1995 přestěhovala do nového areálu, nese název Pop/Jazz Conservatoire (Pop/Jazzová konzervatoř). Nejvyšší vzdělání v tomto oboru je možné získat na Jazzovém oddělení Sibeliovy akademie, zřízeném v 80. letech 20. století. Oba ústavy zajistily svými semináři úspěch mnoha mezinárodně známým umělcům.

Množství finských jazzových hudebníků může tvrdit, že jejich pravou „univerzitou“ je UMO JAZZ ORCHESTRA, jenž byl založen v roce 1995. Tento jediný profesionální finský big band získává opakovaně mezinárodní uznání.

Mezi umělce a soubory, jež se blíží hlavnímu proudu jazzu, patří TRIO TÖYKEÄT, dále klavírista a skladatel JARMO SAVOLAINEN, klarinetista ANTTI SARPILA, bubeník KLAUS SUONSAARI a skladatel JUKKA LINKOLA.

Každým rokem se ve Finsku koná více než deset jazzových festivalů světové úrovně. Největším a nejprestižnějším je jazzový festival v Pori²⁴, který je pořádán již od roku 1966.

Charakteristickým rysem finské rockové hudby je kombinace afroamerických a finských národních popových prvků. Finský národ má nejraději hudbu, která je zpívána v rodném jazyce, ovšem pro cizince je těžko srozumitelná. Ve Finsku najdeme veliký počet nejrůznějších kapel. Za hranicemi je zřejmě nejproslulejší skupina LENINGRAD COWBOYS, známá svými účesy, dlouhými špičatými botami a zvláště hudebními představeními, které jsou plné elánu a nadšení. Jejich repertoár tvoří především písně převzaté od světových interpretů (Elvise Presleyho,

²⁴ Město Pori se nachází na západě Finska, Pori Jazz Festival se koná jednou v roce, v polovině července.

Boba Dylana či The Beatles), ale i ruské melodie jako Kalinka či Katjusha. Proslavili se především zásluhou režiséra Aki Kaurismäkiho²⁵, který s nimi natočil dva filmy. První snímek z roku 1986 nese název *Leningrad Cowboys Go America* (Leningradští kovbojové dobývají Ameriku) a druhý, natočený v roce 1994, *Leningrad Cowboys Meet Moses* (Leningradští kovbojové potkávají Mojžíše). Kapela také absolvovala několik společných vystoupení s ruským Alexandrovovým pěveckým a tanečním souborem Rudého praporu Sovětské armády. První monumentální představení Leningradských kovbojů a mužského sboru se konalo 12. června 1993 na Senátním náměstí v Helsinkách. Tuto velkolepou událost si nenechalo ujít asi 70 000 posluchačů. Z produkce byl pořízen záznam, který byl pojmenován Total Balalaika Show, a režie se neujal nikdo jiný, než právě Aki Kaurismäki. Záznam vyšel na DVD v roce 2003. Dnes mají Leningrad Cowboys na kontě nespočet nahrávek, poslední z roku 2006 *Zombie's Paradise* kapela představila 12. února 2007 v pražském klubu Roxy. Tento koncert zaznamenal obrovský úspěch nejen u mladé, ale i střední generace, což mohu sama potvrdit.

Za finskými hranicemi je dnes velmi známým pojmem rocková skupina HIM, která několikrát dosáhla prvních příček německých a rakouských singlových i albových hitparád. Kapela byla založena v první polovině 90. let a za svou kariéru vydala zatím pět dlouhohrajících desek a tři kompilace. Zpěvák kapely VILLE VALO se nebrání spolupráci s jinými kapelami. Jako vokalista se objevuje na nahrávkách svých krajanů THE 69EYES, dále byl přizván finskou kapelou AGENTS k nazpívání několika skladeb, například písně *Jykevää on rakkaus* (finská verze hitu, u nás známého pod názvem Chytila jsem na pasece motýlka) a před nedávnem byl triem APOCALYPTICA spolu se zpěvákem další finské skupiny THE RASMUS Lauri Ylönenem přizván k nazpívání baladické skladby *Bittersweet*. Naposledy svým hlasem přispěl společně s německou herečkou Natalií Avelon k titulní písni v novém německém filmu 8 Miles High.

²⁵ Aki Kaurismäki (1957) je známý finský režisér. Dle vlastního scénáře natočil adaptaci Dostojevského románu *Zločin a trest*, černobílý němý film *Juha*, drama *Muž bez minulosti* či *Světla v soumraku*.

V posledních letech se i v České republice začala prosazovat folkrocková kapela KORPIKLAANI, která do svého pojetí rockové hudby vnáší folkové prvky, a to zásluhou užití akordeonu a houslí. Skladatel a zpěvák formace Jonne Järvelä čerpá inspiraci převážně z přírody, což se odráží nejen v instrumentaci, ale i v textech. Kapela byla založena pod názvem Shaman a pod tímto jménem vydala dvě alba *Idja* a *Shamaniac*. V roce 2003 se rozhodla pro nový název – Korpiklaani (v překladu Lesní klan) a od té doby vydala zatím tři nahrávky. Nejpůsobivější jsou zřejmě *Spirit Of The Forest* (Duch lesa) z roku 2003 a *Voice Of Wilderness* (Hlas divočiny) vydaná o dva roky později.

Ve střední Evropě, zejména v České republice, je známá skupina WALTARI, která se neobává kombinování nejrůznějších stylů hudby. Mezi další mezinárodně úspěšné kapely patří například STRATOVARIUS, kteří se často objevují na českých letních festivalech či AMORPHIS oživující starodávné finské tradice. Texty alba z roku 1993, jež nese název *Tales From The Thousands Lakes*, tvoří především starodávné runy z Kalevaly. Opomenuto nesmí zůstat dnes již violoncellové trio APOCALYPTICA, které se dříve specializovalo na úpravy skladeb Metallicy a jiných světových rockových kapel. Dnes se zaměřuje spíše na tvorbu vlastní.

Velký ohlas zaznamenala v minulosti i skupina SENTENCED. Ta se však před dvěma lety rozhodla svou činnost ukončit a u této příležitosti vydala DVD s posledním koncertem, který se konal 1. října 2005 v jejich rodném městě Oulu, v klubu Teatria.

Téměř za hudební zázrak bylo považováno založení skupiny NIGHTWISH, v jejímž popředí stála sopranistka TARJA TURUNEN. Neobvyklé spojení kytar a operního zpěvu si okamžitě získalo velkou přízeň a nespočet fanoušků kapely po celém světě. Během své existence vydali Nightwish pět alb, dvě DVD²⁶ se záznamem živých koncertů a jedno DVD s dokumentárním filmem. Bohužel v roce 2005 se cesty Tarji a jejích kolegů rozešly, poslední legendární koncert se konal 21.

²⁶ DVD *From Wishes to Eternity* (2001), *End Of Innocence* (2003) – dokumentární film, *End Of An Era* (2006)

října 2005 v helsinské Hartwall aréně. Tarja se dnes věnuje spíše hudbě klasické. Nedávno byla nominována na cenu Emma²⁷ jako nejlepší sólová interpretka roku 2006. Během své sólové kariéry vydala singl s názvem *Yhden enkelin unelma*, které obsahuje dvě písně. Jednou z nich je Sibeliova vánoční píseň *En etsi valtaa, loistoa*²⁸. Následuje dlouhohrající vánoční album pojmenované *Henkäys ikuisuudesta*. Najdeme zde převážně vánoční melodie, ale i Schubertovo *Ave Maria* či Sibeliovu skladbu *Jo joutuu ilta*. Nahrávka je zakončena překrásnou verzí koledy Tichá noc ve finském jazyce *Jouluyö, juhlayö*. V současné době Tarja připravuje materiál pro nové album s názvem *My Winter Storm*.

²⁷ Cena Emma je finský ekvivalent cen Grammy.

²⁸ Text písně napsal Zacharias Topelius.

14.1 VÄRTTINÄ

Tento finský folkový soubor byl v roce 1983 založen sestrami Sari a Mari Kaasinenovými a jejich matkou Pirkko. Värttinä pochází z finské části Karelie, z městečka Rääkkylä. Karélie je v současné době rozdělena mezi Rusko (Leningradská oblast a Karelská republika) a Finsko (Severní Karélie a Jižní Karélie).

Zpočátku se soubor věnoval recitaci a zpěvu staré karelské národní poezie a písní za doprovodu kantele. Později začínají temperamentní vokalistky doprovázet hudebníci na akordeon, housle, kytaru, saxofon, kontrabas a flétnu. Po vydání prvních alb pod názvy *Värttinä* (1987) a *Musta Lindu* (1989), která obsahují převážně karelskou národní hudbu a variace na ni, se zpěvačky rozhodly začít studovat na Sibeliově akademii obor lidová hudba.

Zdrojem, ze kterého Värttinä čerpá dodnes, se stalo vycestování Sari Kasinen do ruské části Karelie a Setulandu (území jihovýchodního Estonska) a studium eposu Kalevala. Värttinä čerpá z tradice, skladby zpívá výhradně ve finském či karelském jazyce. Mnoho národních písní je upravováno a přizpůsobeno tak dnešnímu posluchači.

Zájem o toto seskupení ve Finsku stále rostl především zásluhou mnoha koncertních vystoupení po celé zemi. První album bylo natočeno v jejich domovském městečku Rääkkylä v dubnu 1987, na albu najdeme národní písně převážně v aranžmá Sari Kaasinen. V témže roce byla Värttinä po vystoupení na Kaustinenském festivalu lidové hudby označena za „skupinu roku“.

Sestavu dnes tvoří tři vokalistky, které doprovází šest muzikantů. V roce 2003 se k formaci přidala zpěvačka Johanna Virtanen, jež ovládá i hru na harmonium, kantele a akordeon. Další vokalistkou je Susan Aho, která původně působila v kapele jako akordeonistka a takto se představila na albu *Vihma* (1998), poté se k Värttinä přidala i svým zpěvem. Ze zakládajících členek působí ve Värttinä

pouze Mari Kaasinen, která se na pódiu poprvé objevila v pouhých dvou a půl letech. Během své kariéry studovala nejen lidový zpěv na Sibeliově akademii, ale také zpěv klasický, hru na akordeon a housle. Vzhledem ke svým severokarelským kořenům byla vždy zapálena pro kalevaskou poezii a stala se hlavní textařkou Värttinä. Mimo působení v kapele vyučuje v Helsinkách zpěvu a hře na kantele.

Své zatím poslední album natočila kapela v Helsinkách v srpnu 2005 a vyšlo v únoru následujícího roku pod názvem *Miero*. V témže roce vydala také DVD *Archive Live*, které obsahuje záznam koncertu k 20. výročí působení, ale i velké množství archivního materiálu.

Värttinä vystoupila při několika příležitostech i v České republice, bývá častým hostem letních hudebních festivalů (například festival Colours Of Ostrava). Naposledy u nás vystoupila a českému publiku představila své poslední album *Miero* 24. dubna 2006 v pražském paláci Akropolis.

14.2 WALTARI

Již v předchozí kapitole jsem zmínila, že ve střední Evropě je velmi známá a oblíbená kapela Waltari. Není divu, Waltari jsou pracovití, po vydání nového alba se vždy vydávají na turné a v posledních letech se stalo pravidlem, že Českou republiku navštěvují i několikrát ročně, neboť - jak sami říkají - Čechy mají velice rádi a navíc české publikum je téměř pokaždé poctí vyprodanými sály.

S tvorbou Waltari jsem se setkala před necelými dvanácti lety a dodnes patří do seznamu mých oblíbených interpretů. V roce 2001 jsem se stala členkou oficiálního fanklubu, pouze tak jsem byla oprávněna objednat si z jejich internetových stránek dvě fanklubové videokazety. První VHS byla nazvána *So Fine So Far 1986-1994* a mapuje tvorbu Waltari od raných počátků po rok 1994, kdy bylo vydáno album *So Fine*. Najdeme zde rozhovory a záznamy z prvních koncertů. Druhá videokazeta se nazývá *Big Bang in Deep Sea (Fan Club Homevideo Part II: 1994-1996)* a týká se především koncertů k albu *Big Bang*, videoklipů a celého záznamu rockové symfonie *Death Metal Symphony in Deep C*. Zde se již se objevují i obrazové záběry z pražských koncertů.

Počátky skupiny Waltari se datují do roku 1986, kdy ji v Helsinkách zakládají zpěvák a baskytarista Kärtsy Hatakka, kytarista Jariot Lehtinen a bubeník Sale Suomalainen. O tři roky později přibírá kapela ještě druhého kytaristu Samiho Yli-Sirniö a změny se dějí i na postu bubeníka, za bicí soupravu usedá na dlouhá léta Janne Parviainen.

Již v roce 1986 vydávají Waltari svou první vinylovou nahrávku *Mut Hei*, o tři roky později vychází vinylový singl *Roskia/Avfall* a v roce 1990 se původně vinylové EP *Mut Hei* dočkává vydání na CD. Oficiální debut Waltari se však objevuje až v roce 1991, kdy vychází první dlouhohrající nosič *Monk Punk*. Nahrávka je následně vydána i v dalších evropských zemích, poté kapela dostává nabídky kontraktu od několika nahrávacích společností. V té době se Kärtsy

Hatakka, jak mi sám sdělil, rozhodl odejít ze zaměstnání. Uvědomil si totiž, že hudba je u něho na prvním místě, a stal se „muzikantem na plný úvazek“. Začal studovat na Jazz/Pop Conservatoire v Helsinkách, kde se seznámil se základy hudební teorie, které mu později, jak sám konstatoval, pomohly při komponování symfonie.

Druhé album Waltari *Torcha*, které bylo vydáno v březnu 1992, se připravovalo v Berlíně, kam kapela na čas přesídlila. Několik německých periodik toto album označilo titulem „deska měsíce“. V létě téhož roku Waltari koncertují na podporu prodeje nahrávky na evropských festivalech, například na Hulstfred Festivalen ve Švédsku či německém Popkomm. Následuje klubové turné s názvem Carry The Torch, v létě příštího roku letní festivaly a na podzim německočeské turné k albu Pala Leipää, kompilaci raných nahrávek.

V březnu 1994 vychází třetí studiová nahrávka *So Fine*, která krátce poté, co spatřila světlo světa, slaví velké úspěchy nejen v Evropě, ale také například v Brazílii. Titulní skladba *So Fine*, na které Waltari spolupracovali s laponským dívčím duem Angelit, se probojovala na vyšší příčky evropských rozhlasových hitparád. K písni byl také natočen videoklip a velkým úspěchem bylo jeho uvedení na hudební stanici MTV²⁹.

V dalším roce vychází opět nové album pojmenované *Big Bang*. Německý tisk nahrávku opět tituluje „deskou měsíce“. Zásahu na tom má jistě pro Waltari netradičně komerční balada *The Stage*, k níž byl také natočen videoklip, jenž vyniká pestrou kombinací barev. Album obsahuje například i skladbu *Atmosphere*, která byla podle slov Kärtsyho Hatakky složena pro Prahu.

22. srpna 1995 dochází u Waltari k velké události. V Huvila Tent byla v rámci každoročního Helsinského festivalu uvedena Hatakkova premiéra rockové symfonie s názvem *Yeah! Yeah! Die! Die! Death Metal Symphony in Deep C*. Jedná se o ojedinělý projekt, na kterém kapela spolupracovala se symfonickým orchestrem

²⁹ MTV – zkratka Music Television, byla první výhradně hudební televizní stanicí na světě. Byla založena v roce 1981 a v 90. letech se vysílání rozšiřuje do celého světa.

Avanti pod vedením dirigenta RIKU NIEMI, operní pěvkyní EEVOU-KAARINOU VILKE a tehdejším zpěvákem helsinské kapely Amorphis TOMI KOIVUSAARIM. Následně dochází v kapele opět k personálním změnám. Sami Yli-Sirniö z Waltari odchází a začíná spolupracovat s německou skupinou Kreator. Volného postu kytaristy se ve Waltari ujímá v Helsinkách proslulý Roope Latvala.

V druhé polovině roku 1996 se Waltari u příležitosti své desetileté existence vydávají na koncertní turné po Finsku. Na přelomu let 1996 a 1997 pracuje kapela na nové nahrávce, která byla pojmenována SPACE AVENUE (zde je možná paralela k Leningrad Cowboys, kteří také projevíli zájem o vesmír a o rok dříve vydali album s názvem Go Space). Nahrávání alba se nejprve uskutečnilo v německém Kolíně nad Rýnem, posléze práce pokračovala v Helsinkách. Na nahrávce se ve dvou skladbách objevuje i violoncellová formace APOCALYPTICA. Videoklip k pilotnímu singlu *Far Away* se natáčel v Praze. Po květnovém turné po Finsku a Německu představili Waltari nové album ve většině evropských zemích, Čechy samozřejmě nevyjímajíce. V srpnu 1997 vystoupili dokonce v českobudějovickém kulturním domě Slavia. Tehdy jsem měla první příležitost slyšet Waltari živě. Kapela mé očekávání nezklamala, mezi Waltari a publikem vzniklo jakési pouto i beze slov, zvláště když zazněla skladba *Atmosphere*, která byla, jak jsem již výše zmínila, složena pro naše hlavní město. Zpívá se v ní o velmi silném cítění atmosféry. Od té doby jezdím na koncerty Waltari pravidelně, nedovedu již číselně vyjádřit, kolik vystoupení jsem měla možnost zhlédnout. Waltari mají vždy co nabídnout, lidé odcházejí z jejich představení nadšeni a ve velice dobré náladě. Kapela totiž působí silně pozitivně, ať se jedná o hudbu či texty písní, snad až na několik výjimek. Navíc jsou Waltari ochotni po koncertě promlouvat tváří v tvář se svými příznivci, kterých si velice váží.

Léto roku 1998 věnovala kapela přípravě alba *Decade*, které vydala k desetiletému výročí založení. Nosič obsahuje veškeré hity, přidány byly i čtyři nové skladby. Stejně jako všechny jejich předchozí nahrávky si i tato vyžádala

turné, samozřejmě českou zemi opět nevyjímajíce. Hned po zakončení koncertování Waltari začínají pracovat na novém studiovém albu *Radium Round*.

Mezitím ale ještě vzniká jedno dílo, Hatakkova druhá kompozice s názvem *Evangelicum*, kde se stejně jako u předchozí symfonie setkává rock s klasickou hudbou, ovšem k živému představení byl ještě přizván baletní soubor. Jde o moderní tanec kombinovaný s klasickým baletem. Kärtsy mi o tomto díle prozradil: „Je to jedna z věcí, na kterou jsem dlouho pyšný, námětem je temný středověk a problematika křesťanství.“ Na projektu se svým operním zpěvem podílela i TARJA TURUNEN, dnes již bývalá zpěvačka skupiny Nightwish. Všechna představení, která se konala v Národní opeře v Helsinkách, byla vyprodána. Kapela nyní zvažuje vydat alespoň CD u příležitosti uplynutí deseti let od živého představení Evangelica. Plány by se měly uskutečnit v roce 2009.

Po vydání novinky *Radium Round* Waltari opět podnikají koncertní turné po Německu a Čechách. Pro velký úspěch také přidávají tři vystoupení projektu *Evangelicum* a s duem ANGELIT spolupracují na zajímavé nahrávce *Channel Nordica*. Naleznete zde nové, ale i starší skladby Waltari, které jsou doplněny o tradiční laponský zpěv.

Na počátku roku 2001 se do Waltari vrací kytarista Sami Yli-Sirniö, ale i přesto se kapela po patnácti letech svého působení rozhodla pro dvouletou přestávku. Členové ovšem nezůstávají hudebně nečinní: Sami opět koncertuje s německými Kreator, Jariot natáčí sólový debut *Jariot W. – Solo 2001* a Kärtsy vydává druhý sólový singl *Get On Top*. První, s názvem *Lights Go Wild*, vydal již o rok dříve. Skládá také hudbu k počítačové hře Max Payne, která se s více než třemi miliony prodaných kusů po celém světě stala nejprodávanější počítačovou hrou ve Finsku, Německu, Velké Británii i Spojených státech. Toto období kapela zakončila vydáním vinylového EP *Back to Persepolis*, které bylo ovšem vydáno pouze ve Finsku. V roce 2002 došlo v kapele k další personální změně, bubeník Janne Parviaiven odchází do jiné finské formace SINERGY, kde působí jeho bývalý kolega z Waltari Roope Latvala.

Po angažování nového člena, bubeníka Miky Järvelainena, pracuje kapela na nahrávání nového alba. Některé, dosud nevydané skladby, jsem měla možnost slyšet již na začátku roku 2003 při své první návštěvě Helsinek, kam jsem byla pozvána manažerem skupiny Pekkou Rahkonenem. V hlavním městě Finska jsem se osobně setkala s celou kapelou. Kärtsy a Jariot se v té době ještě věnovali svému dalšímu projektu WAX – REAL TIME ORCHESTRA. Umožnili mi navštívit nahrávací studio PETRAX, kde natáčeli společně se zvukovým inženýrem Juliem Mauranenem svou první skladbu *Smalltown Boy*³⁰. Pro Wax se ovšem po dlouhou dobu nepodařilo najít vydavatele, singl vychází až o tři roky později a je k dostání zatím pouze ve Finsku.

Další dlouhohrající nosič Waltari *Rare Species* vychází až v březnu 2004. Samozřejmě následuje koncertování po Německu a Čechách, kde se začíná s Waltari na živých koncertech objevovat klávesista Janne Immonen. V témže roce je Kärtsy ve Spojených státech oceněn za ústřední melodii k druhému dílu výše zmíněné počítačové hry Max Payne II – The Fall Of Max Payne, na které spolupracoval s KIMMO KAJASTEM. Překrásné téma představuje violoncello, kterého se ujal PERTTU KIVILAAKSO³¹. Hatakka a Kajasto vytvořili i další společný projekt, a to hudbu k helsinskému akvariijnímu komplexu Sea Life (Mořský život). V roce 2004 také vychází CD s Hatakkovou kompozicí k divadelní hře *Akseli ja Eela*.

Waltari nepřestávají tvrdě pracovat ani v roce následujícím. Jednak vychází nové album *Blood Sample*, které je rozděleno do dvou částí a obsahuje celkem 17 skladeb. Jako první zazní melancholická, velmi propracovaná píseň s příznačným názvem *Helsinki*, ve které se střídá finský jazyk s anglickým. Skladba není o ničem jiném, než o domovském městě Waltari.

³⁰ Tato skladba je cover verzí známého hitu Bronki Beat, popové skupiny 80. let.

³¹ Perttu Kivilaakso je členem violoncellového tria Apocalyptica a zároveň stálým členem Helsinského filharmonického orchestru.

Ke spolupráci byl přizván i sbor *Cantores Minores Choir*. Jen namátkou uvádím část překladu textu:

*Dívám se na oblohu, dívám se na zářící řeku
dívám se na pole, kterým pohybuje vanoucí větřík
dívám se na slunce za temným zamračeným nebem
které mi šeptá do ucha, že tento svět má strach.*

Zároveň s vydáním alba *Blood Sample*, na kterém kapela představuje nového hráče na bicí Ville Vehviläinena, se na evropském trhu objevuje i první oficiální DVD kapely, které se vztahuje ještě k předchozímu albu a je pojmenováno *Rare Species Alive*. Disk obsahuje živý záznam koncertu, který byl pořízen 6. května 2004 v proslulém helsinském klubu Tavastia, dále záznamy ze studiového natáčení jednotlivých nosičů a videoklipy kapely. Součástí limitovaného vydání je i znovu vydaná digitálně remasterovaná nahrávka Hatakkovy symfonie.

U příležitosti oslav dvacátého výročí působení kapely vychází kolekce dvou CD *Early Years*, kde nalezneme remasterované verze alb Monk Punk, Pala Leipää a několik dosud nevydaných skladeb z let 1986 až 1989. Na podporu prodeje alba se opět koná koncertní turné, kapela tentokrát zamířila i do jihočeského města Písek.

Zatím poslední album Waltari vyšlo v únoru 2007 a nese název *Release Date*. V poslední bonusové skladbě přispělo svým zpěvem i seskupení VÄRTTINÄ.

Při své druhé návštěvě Finska, kam jsem odcestovala, abych získala podklady pro tuto práci, jsem měla příležitost navštívit Waltari v nahrávacím studiu, které se nacházelo v překrásné přírodě na okraji Helsinek, a položit skladateli Hatakkovi několik otázek týkajících se jeho kompozic. Z odpovědí, které mi Kärtsy poskytl, je částečně vypracována tato podkapitola.

14.3 APOCALYPTICA

Neexistuje žádná jiná skupina, která by se podobala Apocalyptice. Tito výteční violoncellisté dokázali skloubit klasickou hudbu a hard rock, aniž by byla narušena některá z harmonicky sloučených složek. Zakládající formaci tvořili Eicca Topinen, Max Lilja, Antero Manninen a Paavo Lötjönen.

V roce 1995 nastal zlom v jejich kariéře, když získali příležitost vystoupit v prestižním klubu Teatro v Helsinkách, a ihned po koncertě podepsali smlouvu o vydání prvního alba.

Všichni členové Apocalypticy jsou absolventy Sibeliovy akademie. Přestože vystudovali hru na violoncello v klasickém stylu, rozhodli se pozvednout své smyčce ke zcela jinému hudebnímu žánru.

První album vychází v roce 1996 pod názvem *Apocalyptica Plays Metallica by Four Cellos* a nenalezneme zde jiné skladby, než právě světoznámé americké skupiny Metallica, jsou ovšem přestylizované pro čtyři violoncella. Tehdy si členové této formace řekli: „Proč se na svoje oblíbence nepodívat trochu jinak a nepředstavit jejich hudbu v symfonické podobě?“

O dva roky později vychází druhé album *Inquisition Symphony*, kde se ještě ve větší míře objevují skladby převzaté, ale nalezneme zde již první vlastní tvorbu Apocalypticy, například *Toreador*.

Po vydání třetího alba nazvaného *Cult* získali tito helsinští rockoví violoncellisté popularitu ve více než dvaceti různých zemích světa, bylo prodáno více než půl milionu nosičů. Finská dramatičnost spojená s tmavou barvou oblečení interpretů a zejména černými smyčci uchvátila i ty nejnáročnější posluchače. Členové Apocalypticy byli oceněni mnoha cenami, nelze opomenout prestižní cenu Export Project Of The Year '97 Award. S novým albem přichází i personální změna, Antera Manninna střídá mladý Perttu Kivilaakso, stálý člen Helsinského

filharmonického orchestru, s nímž dokonce doprovázel Luciana Pavarottiho při jeho koncertním vystoupení v Helsinkách.

Při přípravě alba *Reflections*, které vychází v roce 2003, se Apocalyptica snažila najít nový styl, představit se posluchačům s novým, hlubším pojetím, a jak se vyjádřil hlavní skladatel kapely Eicca Topinen, pokoušeli se „vymanit z heavy metalové a rockové škatulky a vrátit se ke klasickým kořenům“. Ještě před vydáním alba se s kapelou rozloučil další zakládající člen Max Lilja, který dnes působí jako violoncellista v helsinské kapele HEVEIN, s níž se 17. dubna 2007 představil i v Českých Budějovicích.

Hudba Apocalypticy se objevuje i ve filmech, například *Your Friends And Neighbours* nebo *Vidocq*, u nás známém jako *Fantom Paříže* s Gérardem Depardieu v hlavní roli. Titulní melodie k tomuto filmu se nazývá *Hope*, kapela na skladbě spolupracovala s vokalistou německé skupiny Farmer Boys Matze Sayerem. Jejich spolupráce s jinými umělci, zvláště zpěvačkami se školenými hlasy, dodává skladbám nový nádech. Nelze opomenout ani videoklipy, jejichž stylizace zaujme každého citlivého posluchače či znalce finského hudebního stylu. Za zmínku stojí jeden z prvních videoklipů *Nothing Else Matters*, v němž vidíme hrát Apocalyptica v překrásné finské zimní krajině.

Zatím poslední řadová nahrávka vyšla v roce 2005 s příznačným názvem *Apocalyptica*. Trio přibralo ještě dalšího právoplatného člena, bubeníka Mikko Siréna, který se objevuje i na živých koncertech, a skladby tak získávají nový svižný styl. Na nové album byli tentokrát přizváni zpěváci Ville Valo a Lauri Ylönen a společně nazpívali skladbu *Bittersweet*, k níž byl natočen i videoklip v režii Antti Jokinena³². Lauri Ylönen spolupracoval ještě na skladbě *Life Burns*, k níž napsal text. Jednu ze skladeb nazpívala i Marta Jandová, dcera vůdčí osobnosti skupiny Olympic, Petra Jandy. Píseň má v Martině pojetí hned dvě verze – německou (*Wie weit*) a anglickou (*How Far*).

³² Antti Jokinen je finský režisér, spolupracoval především se skupinou Nightwish, které režíroval nejen videoklipy, ale i záznam živého koncertu z Hartwall arény – *End Of An Era*.

V květnu 2006 ještě vychází kompilace dvou CD nejúspěšnějších skladeb *Amplified - A Decade of Reinventing the Cello*, ale nalezneme zde například novinku *Repressed*, kde přispěl svým hlasem i Max Cavalera. Na prvním CD můžeme slyšet pouze instrumentální skladby, druhé obsahuje písně s přizvanými vokalisty.

Formace má na svém kontě i DVD pojmenované *The Life Burns Tour*, které přináší záznam živého koncertu, videoklipy či rozhovory.

Apocalyptica si vydobyla své místo i v odborných kruzích, a to především inovací stylu hry na violoncello. Hráči si vytvořili nový způsob držení smyčce, často používají i jeho opačnou stranu, dokáží hrát s nástrojem nad hlavou, za zády, vestoje, horizontálně, bubnovat smyčcem či vybrnkávat oběma rukama. Tato skupina patřící v současnosti k nejoblíbenějším kapelám na světě představila ve svém podání takové mistry jako Igora Stravinského, Dmitrije Šostakoviče či Edwarda Griega. Od posledního jmenovaného autora si „vypůjčila“ skladbu *Hall Of The Mountain King*³³ známou ze svity Peer Gynt. Skupina také patří mezi pravidelné návštěvníky České republiky, naposledy u nás vystoupila v rámci hojně navštěvovaného vizovického festivalu Masters of Rock 2006, kde její představení zhlédlo asi 20 000 návštěvníků.

³³ Tato skladba vyšla na druhém CD *Apocalyptic Inquisition Symphony*.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila především na oblast hudby, ale zmínila jsem také národní epos Kalevala, jenž se stal inspirací mnoha finským skladatelům. Finský národ je národem hudebním a své Kalevaly si nesmírně cení. Epos pro ně představuje poklad, z jehož námětů čerpali a stále čerpají skladatelé světových jmen, které jsem uvedla v textu.

Severská, zvláště finská hudba není v Čechách dostatečně známá, proto bylo cílem mé diplomové práce přiblížení hudby této skandinávské země, jejích autorů a seznámení s nejvýznamnějšími díly. O finskou kulturu se zajímám již delší dobu, a proto jsem se chtěla prostřednictvím této práce o své zážitky a informace, které jsem nabyla z cizojazyčné literatury a během svých pobytů ve Skandinávii, podělit. Z tohoto důvodu také uvádím v rámci zvukové přílohy dvě CD s nahrávkami skladeb, které mě nejvíce zaujaly.

BIBLIOGRAFIE

BREWER JENNIFER, LEHTIPUU MARKUS. Finland. Lonely Planet Publications, Australia, 1999.

HELASVUO VEIKKO. Sibelius and The Music of Finland. Helsinki, Otava, 1952.

HUTTUNEN MATTI. Jean Sibelius Pienois – elämäkerta, All Illustrated Life. Porvoo, WSOY – Kirjapainoyksikö, 1999.

JUTIKKALA EINO, PIRINEN KAUKO. Dějiny Finska. Praha, Lidové noviny, 2001.

Kalevala. Ivo Železný, Praha, 1999.

MYSLÍKOVÁ MÍLA. Finský maratón. Panorama Praha edice cesty, 1982.

MYSLÍKOVÁ MÍLA. V zemi Kalevově. Boskovice, Formát s.r.o., 1992.

POUTAVAARA MATTI. Suomi – Finland. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo, 1956.

The New Grove Dictionary Of Music And Musicians, Volume 13, 20, 22. New York, 2002.

FINFO 9/2000. Ministry for Foreign Affairs, Department for Press and Culture, Helsinki, 2000.

Internetové odkazy

http://en.wikipedia.org/wiki/Finnish_music

<http://www.apocalyptica.com/bio/index.php>

<http://www.apocalyptica.com/releases/index.php>

<http://www.fimic.fi>

<http://www.fimic.fi/fimic/fimic.nsf/mainframe?readform&rautavaara+einojuhani>

<http://www.fimic.fi/fimic/fimic.nsf/mainframe?readform&heininen+paavo>

<http://www.fimic.fi/fimic/fimic.nsf/mainframe?readform&sallinen+aulis>

<http://www.fimic.fi/fimic/fimic.nsf/mainframe?readform&hameenniemi+eero>

<http://www.geocities.com/ojoronen/MUSIC.HTM>

<http://www.musicfinland.com/classical/orchestras.html>

<http://www.musicfinland.com/classical/profiles.html>

<http://www.musicfinland.com/classical/links.html>

<http://www.siba.fi/en/>

<http://www.siba.fi/en/info/events/>

<http://www.sjoki.uta.fi/~latvis/rockdata.html>

<http://www.tarjaturunen.com/en/about.html>

<http://www.tarjaturunen.com/en/projects.html>

http://www.tarjaturunen.com/en/new_album_navidad.html

<http://www.varttina.com/main.site?action=siteupdate/view&id=10>

<http://www.varttina.com/main.site?action=siteupdate/view&id=11>

<http://www.varttina.com/main.site?action=siteupdate/view&id=12>

<http://www.varttina.com/main.site?action=siteupdate/view&id=13>

<http://www.varttina.com/main.site?action=siteupdate/view&id=61>

<http://www.virtual.finland.fi/netcomm/news/showarticle.asp?intNWSAID=26972>

<http://www.waltarimusic.com/history/history.php>

<http://www.waltarimusic.com/history/history.php?vuosi=1991&lang=>

<http://www.waltarimusic.com/history/history.php?vuosi=1993&lang=>

<http://www.waltarimusic.com/history/history.php?vuosi=1994&lang=>

<http://www.waltarimusic.com/history/history.php?vuosi=1995&lang=>

<http://www.waltarimusic.com/history/history.php?vuosi=1997&lang=>

<http://www.waltarimusic.com/history/history.php?vuosi=1999&lang=>

<http://www.waltarimusic.com/history/history.php?vuosi=2001&lang=>

<http://www.waltarimusic.com/history/history.php?vuosi=2006&lang=>

<http://www.waltarimusic.com/history/lineups.php>

<http://www.waltarimusic.com/pressroom/pressroom.php>

PŘÍLOHY

1. KANTELE
2. HRÁČI NA KANTELE
3. KARELSKÝ HRÁČ NA KANTELE
4. KULLERVO
5. JEAN SIBELIUS
6. SIBELIŮV POMNÍK
7. ROBERT KAJANUS
8. MARTIN WEGELIUS
9. OSKAR MERIKANTO
10. ERKKI MELARTIN
11. SELIM PALMGREN
12. TOIVO KUULA
13. LEEVI MADETOJA
14. AARRE MERIKANTO
15. YRJÖ KILPINEN
16. UUNO KLAMI
17. SULHO RANTA
18. MARTTI TURUNEN
19. EINAR ENGLUND
20. BUDOVA OPERY
21. BUDOVA NÁRODNÍHO DIVADLA
22. SIBELIOVA AKADEMIE
23. TUOMIOKIRKKO
24. EINOJUHANI RAUTAVAARA
25. JOONAS KOKKONEN
26. BENGT JOHANSSON

27. PAAVO HEININEN
28. LEIF SEGERSTAM
29. ESA-PEKKA SALONEN
30. KAIJA SAARIAHO
31. KONSTA JYLHÄ
32. MARIA KALANIEMI
33. LENINGRAD COWBOYS
34. VILLE VALO
35. KORPIKLAANI
36. TARJA TURUNEN
37. VÄRTTINÄ
38. WALTARI
39. WALTARI
40. WALTARI
41. APOCALYPTICA
42. APOCALYPTICA
43. APOCALYPTICA
44. ZVUKOVÁ PŘÍLOHA Č. 1
45. ZVUKOVÁ PŘÍLOHA Č. 2

PŘÍLOHA Č. 1

Kantele

<http://www.people.iup.edu/rahkonen/kantele/kantele.JPG>

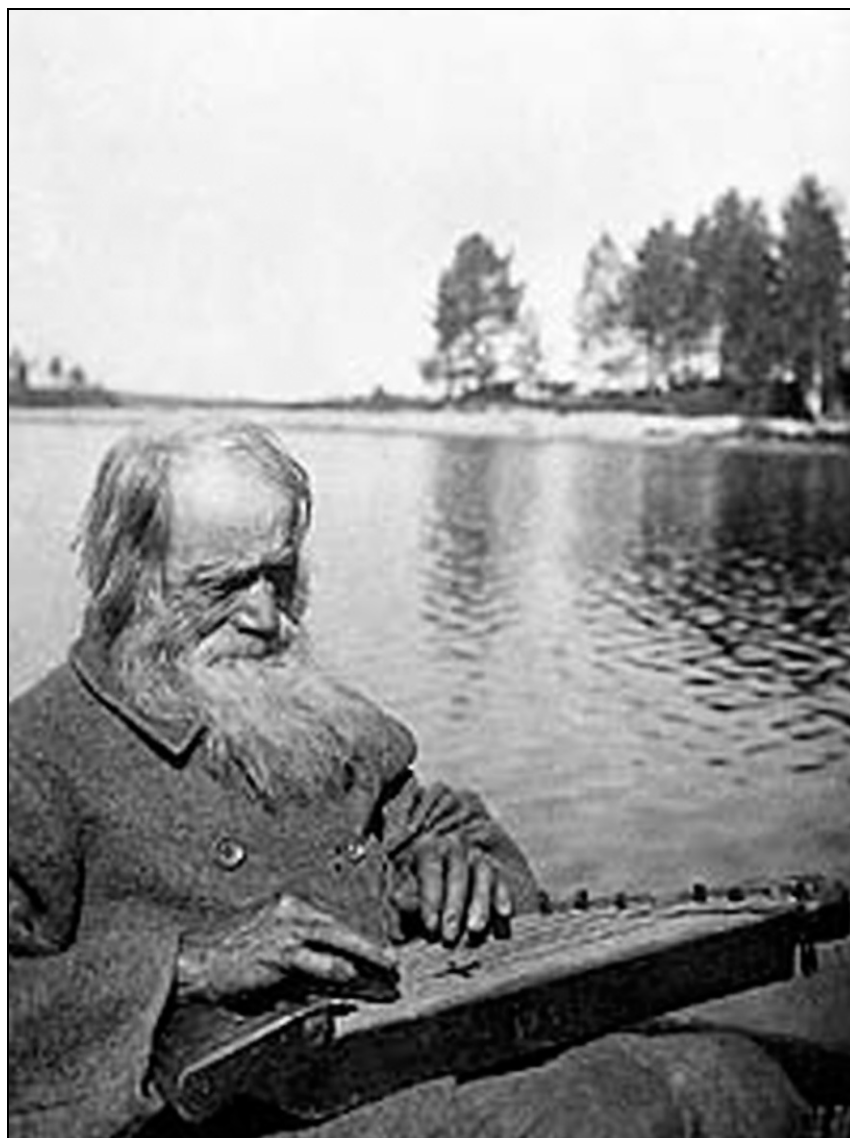
PŘÍLOHA Č. 2

Hráči na kantele

<http://www.kotinet.com/jane.ilmola/netti/paita2at2thirdsize.jpg>

PŘÍLOHA Č. 3

Karelský hráč na kantele

<http://www.finlit.fi/kuva/teppana.jpg>

PŘÍLOHA Č. 4

Kullervo v podání malíře Akseli Gallen-Kallela

<http://www.groningermuseum.nl/uploads/2.%20Akseli%20Gallen%20Kallela,%20Kullervo%20Cursing,%2018992.jpg>

PŘÍLOHA Č. 5

Jean Sibelius

http://www.sibelius.fi/english/kuvituskuvat/1918_Jean_Sibelius_vedos_lasinegatiivista.gif

PŘÍLOHA Č. 6

Sibeliův pomník

Soukromý archiv – Petra Došková

PŘÍLOHA Č. 7

Robert Kajanus

http://www.sibelius.fi/english/kuvituskuvat/080803/Robert_Kajanus.jpg

PŘÍLOHA Č. 8

Martin Wegelius

http://www.rodni.ch/busoni/opere/LANGEVIN/martin_wegelius.gif

PŘÍLOHA Č. 9

Oskar Merikanto

http://www.sibelius.fi/kuvituskuvat/Oskar_Merikanto.gif

PŘÍLOHA Č. 10

Erkki Melartin

http://www.fmq.fi/articles/erkki_melartin.jpg

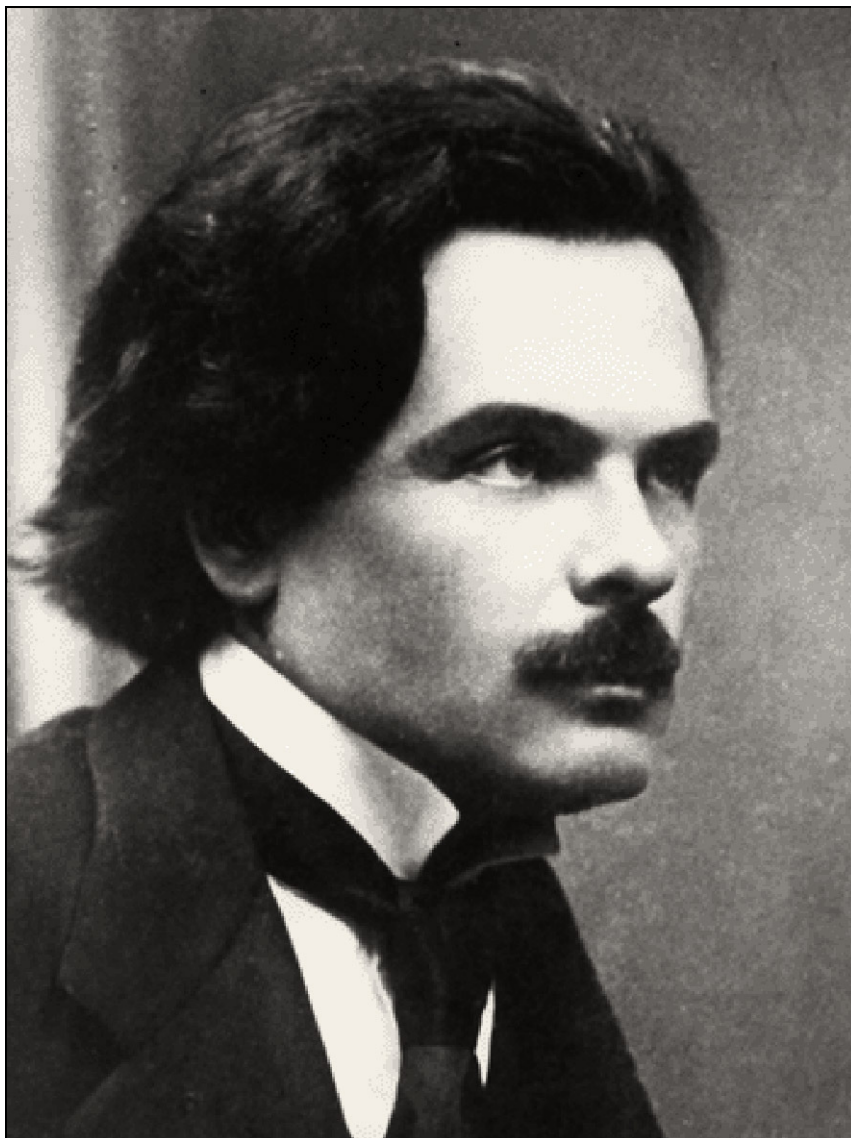
PŘÍLOHA Č. 11

Selim Palmgren

<http://pianosociety.com/cms/pics/palmgren.jpg>

PŘÍLOHA Č. 12

Toivo Kuula

http://www.sibelius.fi/kuvituskuvat/Toivo_Kuula.gif

PŘÍLOHA Č. 13

Leevi Madetoja

http://ww.sibelius.fi/kuvituskuvat/leevi_madetoja.gif

PŘÍLOHA Č. 14

Aarre Merikanto

http://www.sibelius.fi/kuvituskuvat/Aarre_Merikanto.gif

PŘÍLOHA Č. 15

Yrjö Kilpinen

<http://www.kilpinen.org/yrjokilp.jpg>

PŘÍLOHA Č. 16

Uno Klami

http://www.virolahti.fi/images/471_Klamiakuinen.jpg

PŘÍLOHA Č. 17

Sulha Ranta

<http://www.oblmuseums.spb.ru/eng/museums/06/guide.html>

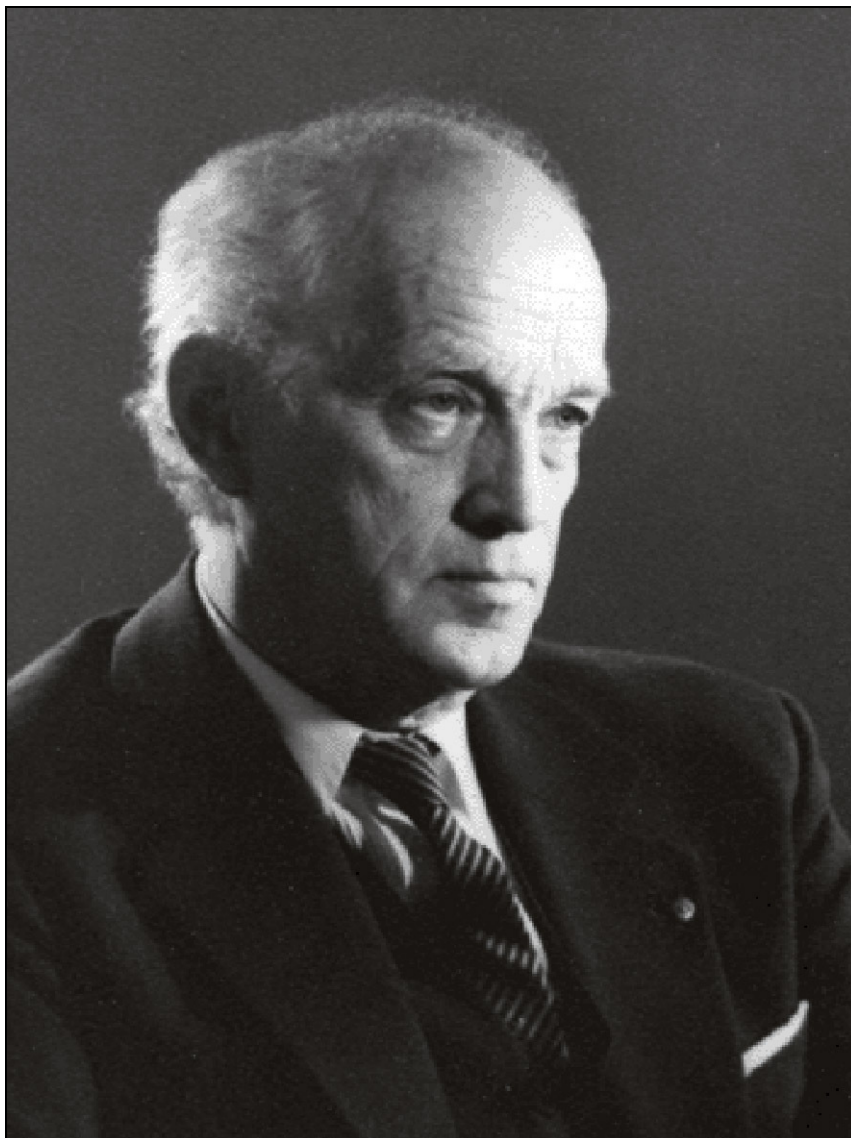
PŘÍLOHA Č. 18

Martti Turunen

http://www.nic.fi/~rsuonio/harmonikkakerho/kuvat/turunen_martti_1.jpg

PŘÍLOHA Č. 19

Einar Englund

http://www.sibelius.fi/kuvituskuvat/einar_englund.gif

PŘÍLOHA Č. 20

Budova Opery v Helsinkách

Soukromý archiv – Petra Došková

PŘÍLOHA Č. 21

Národní divadlo v Helsinkách, před budovou socha spisovatele Aleksise Kiviho

Soukromý archiv – Petra Došková

PŘÍLOHA Č. 22

Sibeliova akademie v Helsinkách

Soukromý archiv – Petra Došková

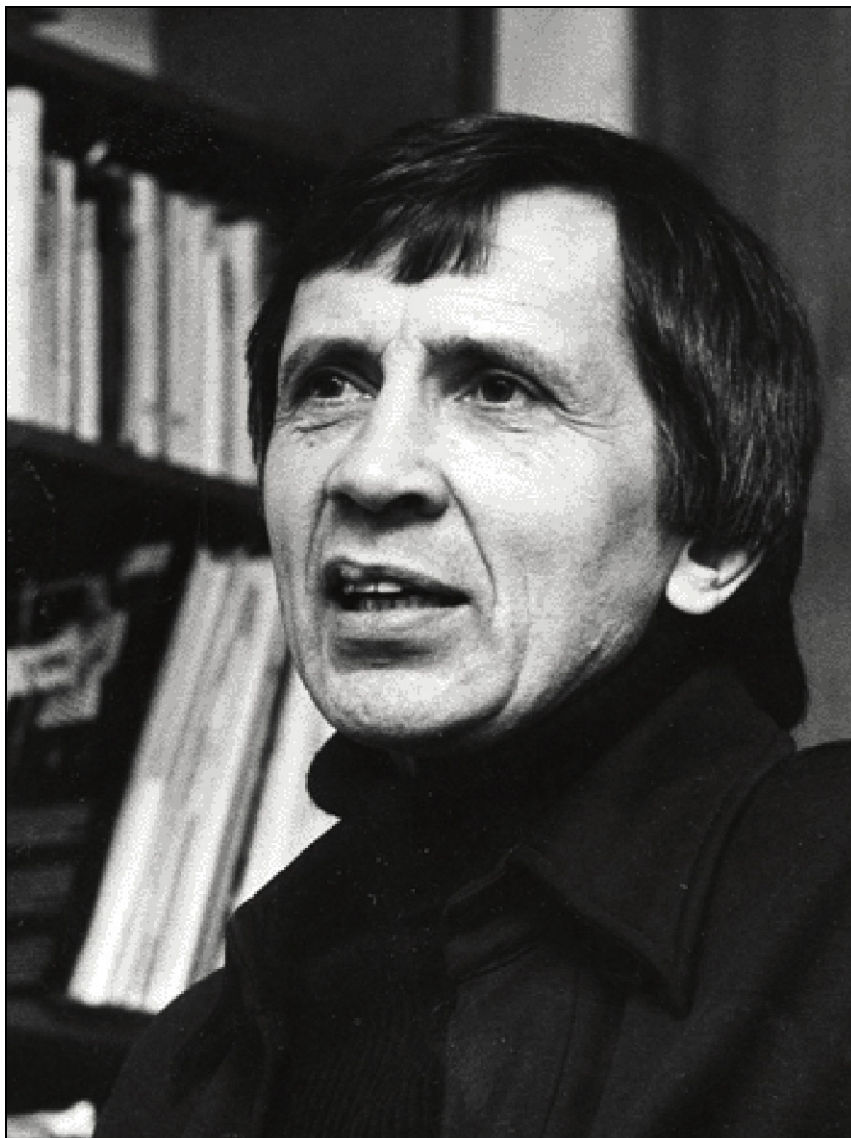
PŘÍLOHA Č. 23

Tuomiokirkko - dóm na Senátním náměstí, symbol Helsinek

Soukromý archiv – Petra Došková

PŘÍLOHA Č. 24

Einojuhani Rautavaara

http://www.sibelius.fi/kuvituskuvat/Einojuhani_Rautavaara.gif

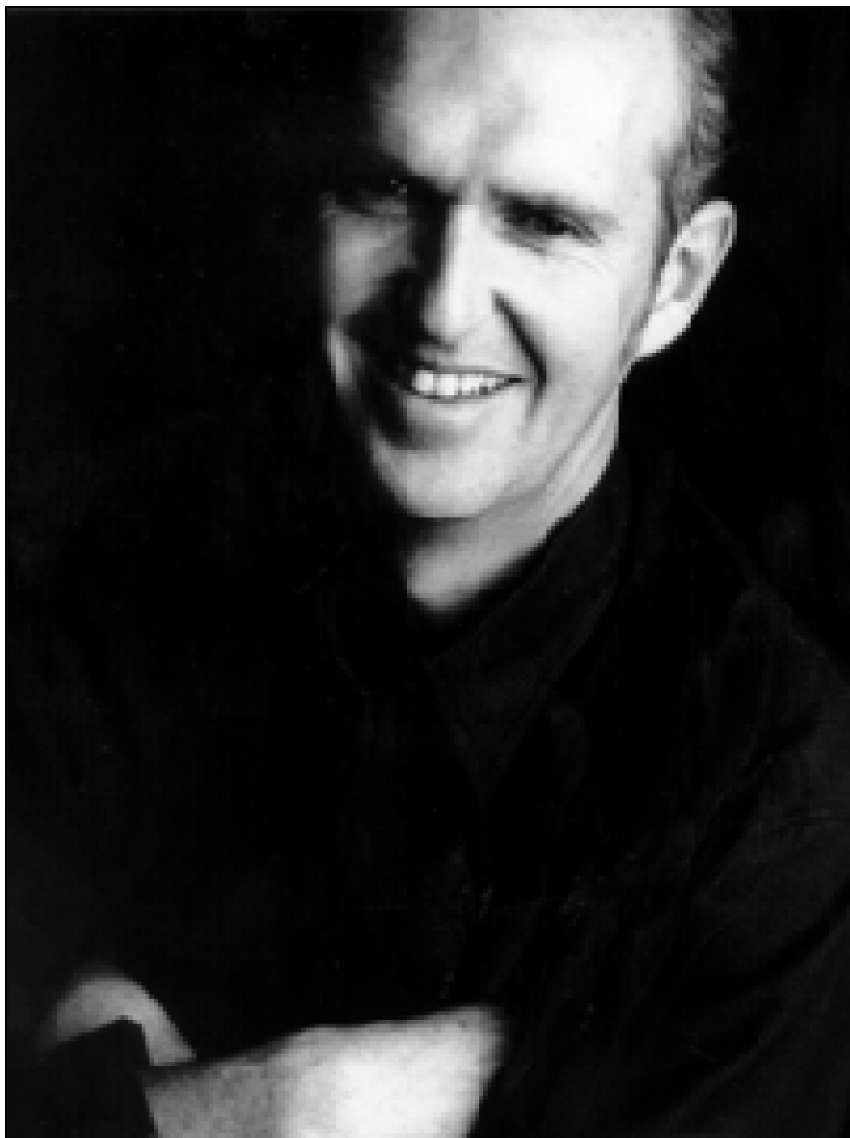
PŘÍLOHA Č. 25

Joonas Kokkonen

http://www.sibelius.fi/kuvituskuvat/Joonas_Kokkonen.gif

PŘÍLOHA Č. 26

Bengt Johansson

<http://www.fkf.fi/verksamhet/overksam/khelg/images/bengt.gif>

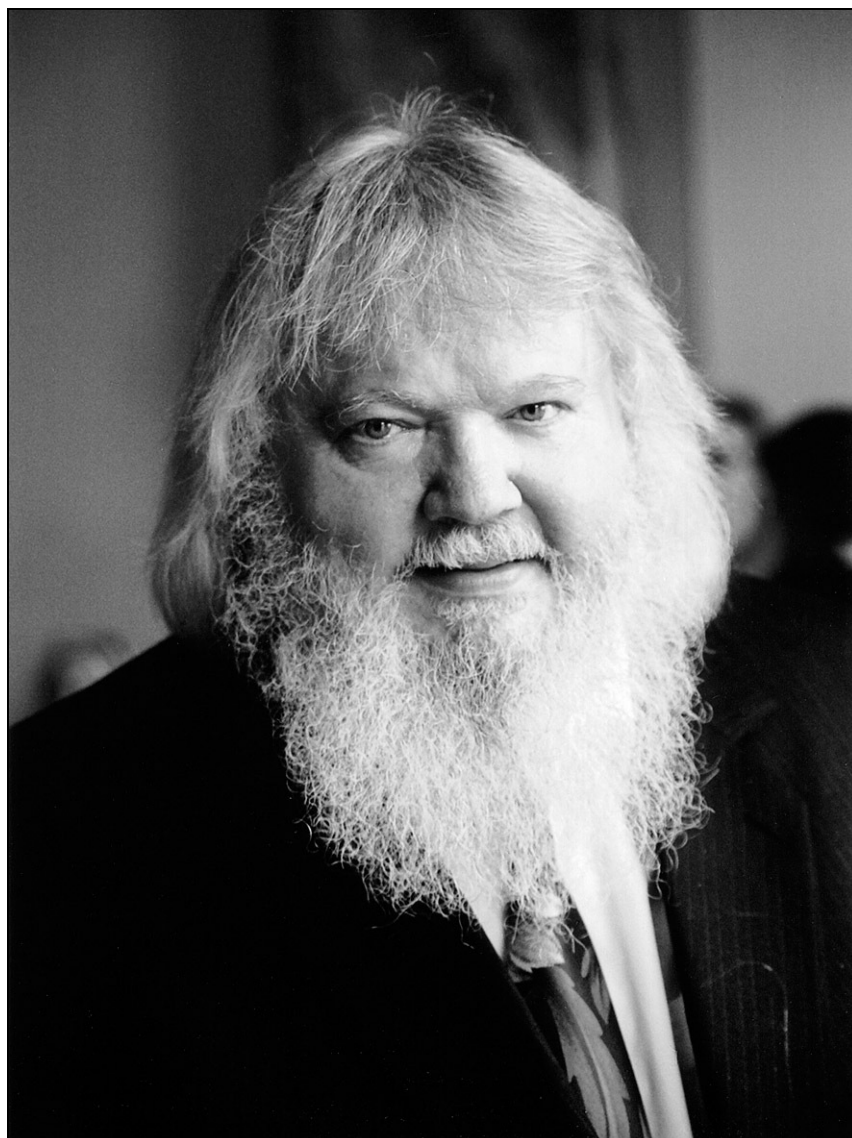
PŘÍLOHA Č. 27

Paavo Heininen

<http://www.fennicagehrman.fi/kuvat/heininen.jpg>

PŘÍLOHA Č. 28

Leif Segerstam

http://www.teos.fi/files/hires/kk_1127917655_0.jpg

PŘÍLOHA Č. 29

Esa-Pekka Salonen

http://www.philharmonia.co.uk/thesoundexchange/images/photographs/bt_esa_bw_1108569078.jpg

PŘÍLOHA Č. 30

Kaija Saariaho

<http://www.chesternovello.com/images/composer/large/img1385.jpg>

PŘÍLOHA Č. 31

Konsta Jylhä

<http://personal.inet.fi/koti/paavo.helisto/kuvat/konsta.jpg>

PŘÍLOHA Č. 32

Maria Kalaniemi

<http://www.nordicroots.org/nrf2006/presspix/MariaK.jpg>

PŘÍLOHA Č. 33

Leningrad Cowboys

http://www.stadtfestwien.at/2004/upload/files/LeningradCowboys_presse.jpg

PŘÍLOHA Č. 34

Ville Valo

<http://photos.lacoccinelle.net/46/74/274674.jpg>

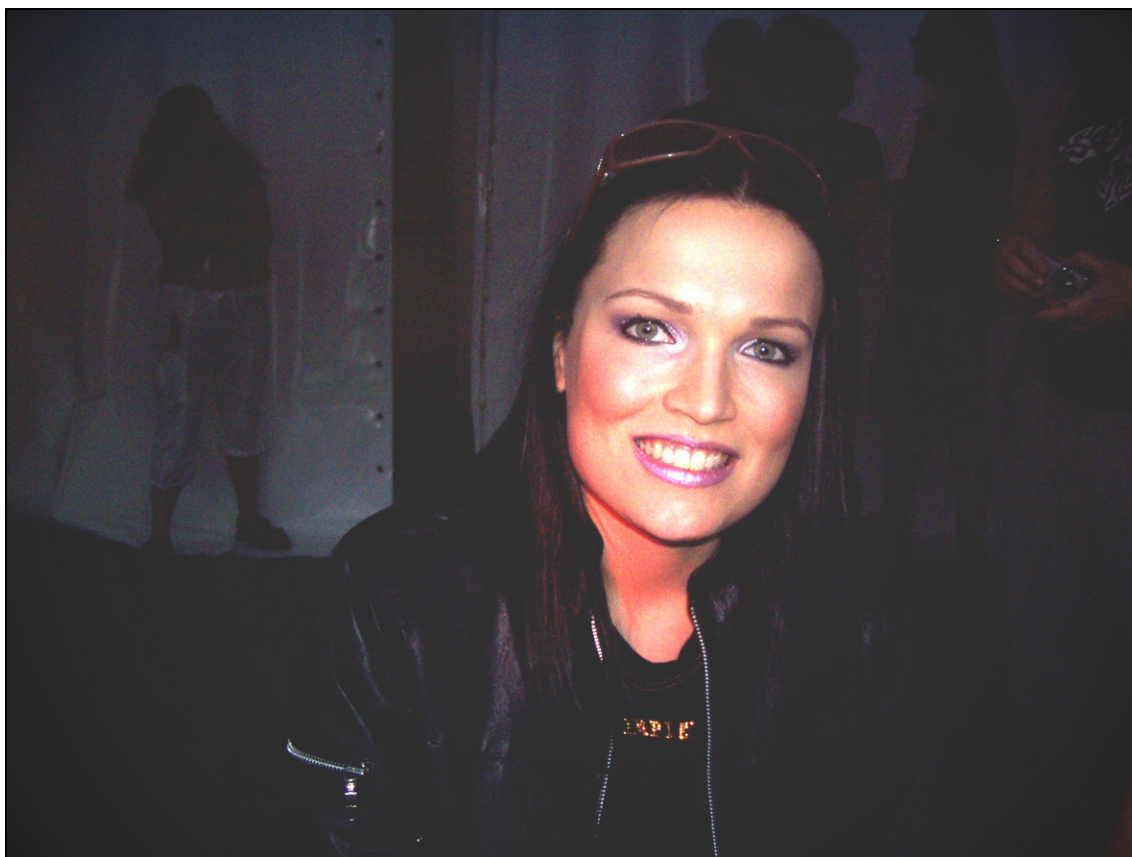
PŘÍLOHA Č. 35

Korpiklaani

Soukromý archiv – Petra Došková

PŘÍLOHA Č. 36

Tarja Turunen (ex-Nightwish, 15. července 2005, Masters of Rock, Vizovice)

Soukromý archiv – Petra Došková

PŘÍLOHA Č. 37

Värttinä

<http://www.asianetwork.de/varttina/varttinasingers2.jpg>

PŘÍLOHA Č. 38

Waltari

http://www.waltarimusic.com/pressroom/bloodsample/waltari2005_ruins.jpg

PŘÍLOHA Č. 39

Kärtsy Hatakka a Jariot Lehtinen, 9.února 2003, studio Petrax, Helsinky

Soukromý archiv – Petra Došková

PŘÍLOHA Č. 40

Kärtsy Hatakka, 22. srpna 2006, Helsinky

Soukromý archiv – Petra Došková

PŘÍLOHA Č. 41

Apocalyptica

<http://www.musexfinland.fi/midem2006/imgs/pp/wsU9HOB504YRC9SK0S.jpg>

PŘÍLOHA Č. 42

Živě 16. července 2006, Masters of Rock, Vizovice

Soukromý archiv – Petra Došková

PŘÍLOHA Č. 43

Apocalyptica a Marta Jandová

Soukromý archiv – Petra Došková

PŘÍLOHA Č. 44

1. Jean Sibelius – Finlandia, Op. 26
(Finska Klassiska Favoriter, 1995)
2. Jean Sibelius – The Swan Of Tuonela, Lemminkäinen Suite, Op.22
(Sounds From The Kalevala, 1999)
3. Jean Sibelius – Kullervo's Death, Kullervo, Op.7
(Sounds From The Kalevala, 1999)
4. Oskar Merikanto – Romans
(Romanssi Merellä, 2000)
5. Oskar Merikanto – Valse Lente
(Finska Klassiska Favoriter, 1995)
6. Oskar Merikanto – Air, Op.102
(Romanssi Merellä, 2000)
7. Armas Järnefelt – Preludium för Orkester
(Finska Klassiska Favoriter, 1995)
8. Armas Järnefelt – Berceuse, Vaggvisa
(Finska Klassiska Favoriter, 1995)
9. Leevi Madetoja – Elegi
(Finska Klassiska Favoriter, 1995)
10. Erkki Melartin – Fest March
(Finska Klassiska Favoriter, 1995)
11. Toivo Kuula – Bröllopsmarch
(Finska Klassiska Favoriter, 1995)
12. Uno Klami – Cradle Song For Lemminkäinen, Kalevala Suite, Op.23
(Sounds From The Kalevala, 1999)
13. Einojuhani Rautavaara – Spelmänner, Op.1
(Finska Klassiska Favoriter, 1995)
13. Närböläisten braa speli
14. Kopsin jonas
15. Klockar Samuel Dikström
16. Pirun polska
17. Hypytt

PŘÍLOHA Č. 45

1. Best Of Kantele – Bells Of Konevitsa Monastery
(album Best Of Kantele, 1995)
2. Best Of Kantele – Kalevala Melody
(album Best Of Kantele, 1995)
3. Best Of Kantele – What Do The Church Bell Tell
(album Best Of Kantele, 1995)
4. Kansanmusiikkiyhtie Musicat – Morsiamen itkua
(album Morsiamen itkua, 1998)
5. Kansanmusiikkiyhtie Musicat – Semmonen lämmönen
(album Morsiamen itkua, 1998)
6. Kansanmusiikkiyhtie Musicat – Kesäaamun valssi
(album Morsiamen itkua, 1998)
7. Värttinä – Ruskie neitsyt
(album The First Album, 1987)
8. Värttinä – Tutskovin polska
(album The First Album, 1987)
9. Värttinä – Varrii ompi zejuvesj
(album The First Album, 1987)
10. Leningrad Cowboys – Säkkijärven Polkka
(album Live in Prowinzz, 1993)
11. Leningrad Cowboys + Alexandrov Red Army Ensemble – Happy Together
(album Happy Together, 1994)
12. Ville Valo + The Agents – Jykevää on rakkaus
(album HIM – Ultra Rare Trax Vol.1, 2002)
13. Ville Valo + The Agents – Paratisli
(album HIM – Ultra Rare Trax Vol.1, 2002)
14. Ville Valo + The Agents – Ikunnaprinsessa
(album HIM – Ultra Rare Trax Vol.1, 2002)
15. Korpiklaani – Pellonpekko
(album Spirit Of The Forest, 2003)
16. Tarja Turunen – En etsi valtaa, loistoa
(album Henkäys ikuisuudesta, 2006)
17. Waltari + Avanti Symphony Orchestra - Completely Alone, Part 5
(album Yeah! Yeah! Die! Die! Death Metal Symphony in Deep C, 1996)
18. Waltari – Atom Angel
(album Radium Round, 1999)
19. Waltari + Angelit – Ballad (To The Glory Of Your Nature)
(album Channel Nordica, 2000)
20. Apocalyptica – Romance
(album Cult, 2000)
21. Apocalyptica – Path
(album Cult, 2000)
22. Apocalyptica – Bittersweet (Instrumental Version)
(album Apocalyptica, 2005)